

אֲשֶׁר תִּמְיַמֵּי דָרְךָ תְּהִלָּתִים בַּתּוֹרָה ה'

תורה

פדיון נפש

תורה ג'

מהספר הקדוש והנורא
ליקוטי מוהר"ן (תנינא)

וגלויים לה התפילה
זכור מאמרי ליקוטי ההלכות
ויתר הביאורים הסובבים עליה

מהדורה מיוחדת לזמני התורה הזמנית

אשרי תמימי דרך: החלבים בתורת ה'

תורה

פדיון נפש

תורה ג'

מהספר הקדוש והנורא
ליקוטי מוהר"ן (תנינא)

ונלווים לה התפילה
וכלל מאמרי ליקוטי החלכות
ויתר הביאורים הסוככים עליה

מהדורה מיוחדת ללומדי התורה הזמנית

התודה והברכה

למכון תורת הנצח, בראשות הרה"ח ר' נתן בורשטיין שליט"א,
על אדיבותם בנתינת ה"ליקוטי הלכות" המהודר שבהוצאתם, לזיכוי
הרבים

התורה הזמנית הינה התורה שהולכים עימה אלפי אנשי שלומינו בארץ ובתפוצות כפי
רצון רבינו הקדוש

"דבר עמנו כמה פעמים שרצונו חזק מאד שגלך עם התורות שגלה. דהיינו לילך תחלה
איזה זמן עם תורה פלוגית בערך ב' או ג' חדשים, דהיינו שיהיו כל עבודתו והלכו ביד אתה'
על פי הנאמר באותה התורה, וכל הפלתו ושיחתו יהיה לזכות להגיע למה שנאמר באותה
התורה, וכן יתנהג איזה זמן. ואחר כך ילך איזה זמן עם תורה אחרת, וכן אחר כך, עד שיגמר
לילך עם כל התורות. ודבר כמה פעמים מזה. אשרי מי שיאחז בזה" (שיחות הר"ן רצז)

יו"ל ע"י

ארגון "תמימי דרך"

שע"י ע"ר נחלת חן

לע"ג

הרה"ח ר' אלעזר ב"ר שלמה יהודה ז"ל

ומרת איטא בת ר' דוב בעריש ע"ה

ולהצלחת וישועת

הרה"ח ר' בנימין יעקב נתן בן איטא הי"ו וויצהגדלד

ובני בית בכל מילי דמיטב

התורה שהיא פדיון והמרפא לכל מאורע ותלאה

בתקופת ימים אלו בה חשים הכל איך ש'חמה עזה' משתוללת בעולם, הן בכלליות כאשר אויבים מבית ומחוץ מבקשים את נפשינו ואת נפש עוללנו להכחידנו ברוח ובגשם, והן בפרטיות בריבוי מקרים ומאורעות קשות של חולי ומכאובות מחרידי לב, ומנגד מפגיע אין להגן בעדנו - הזמין לנו מסבב כל הסיבות, במסגרת הסדר החדש של ההליכה עם התורות, את לימוד תורה ג' בליקוטי תנינא 'רפא ירפא', בה גילה רבינו הק' את סוד הפדיון, זה אשר בכוחו להמתיק את כל הדינים ובאמצעותו ניתן רשות ויכולת להתרפא על ידי כל.

ואם בכל מצוקת אריכות הגלות אנו זקוקים כאויר לנשימה לפדיון, שימתיק מעלינו כל מיני גזירות ודינים המרחפים על ראשינו וביותר שיסיר מאתנו את המניעות המעכבים מלשוב אליו יתברך, הרי שלעת כזאת באחרית הימים הללו, שחבלי הלידה מתעצמים כל כך ובאו בנים עד משבר, על אחת וכמה שאנו נדרשים לחפש ולמצוא פדיון תמידי שיושיענו ויגאלנו וימתיק וירפא את תחולאינו בשורש השתלשותו.

ואכן, די לנו בכדי להבין ולהשכיל בגודל נחיצות הפדיון לכל אחד ואחד בכל זמן ועידן, ממה שרבינו הק' עצמו מעיד בשיחתו המובאת בחיי מוהר"ן (תקלט) שבאם היה מצוי לו מי שידוע לעשות פדיון היה עושה בכל יום ובכל עת:

"אמר, שטוב מאד לתן בכל עת על פדיונות לצדיקים, אפלו שלא בעת צרה חס ושלום. וספר מפמה אנשים ממדינת קי"ה, שרגלים מאד להרבות בנתינת פדיונות תמיד. ואמר, שאלו היה לו איש צדיק, שיהיה ראוי לעשות לו פדיון, היה נותן לו על פדיון בכל יום ובכל עת. ודבר מזה הרבה, כי פדיונות הם דבר גדול מאד".

כל זאת מלבד מה שענין פדיון נפש מוזכר בעוד מספר תורות, בהם מפליג רבינו הק' בנפלאות פעולת ותועלת הפדיון להציל ולמלט את האדם מכל צער ומדווה.

והנה פדיון נורא ונפלא זה, למרות שאין אתנו יודע עד מי הוא זה שבכוחו כיום לפעול לעשותו כראוי בתכלית השלימות, אבל כבר כלל גדול מסור בידנו (עיין בהקדמת ביאור הליקוטים בכלל הרביעי) שכל השגה וענין שרבינו הק' מדבר ומזכיר בתורתו,

היא נפעלת ומתחוללת בעצם ובד בבד עם התגלות ולימוד התורה, ובצירוף מאמרו הנודע של רבי אברהם בר"ן (תפארת הליקוטים) ז"ל:

"באמת כל דבריו נכונים וקיימים-נאמנים ומועילים לעד והם מסוגלים מאד גם בעניני הגוף - לכל מאורע ותלאה שעובר על האדם שילמוד ויעסוק הרבה בהתורה המדברות מענין זה ובהתפילות וההלכות ממורג"ת ז"ל שנבנו עליהם, והעיקר היא האמונה, כי עי"ז נתקשרים ונכללים בעת עוסקו בהם ברוחם ונשמתם השורה על אנפי דבריהם הקדושים, וגם ע"י האמונה לא ימלט מכמה נקודות טובות של השתדלות בכל לב ונפש לקיימם ולעשותם שעי"ז יוצא מכח אל הפועל כח סגולותיהם לפעול פעולות גם בגשמיות, וכאשר שמעתי בזה כמה מעשיות מאנ"ש ועיקר תעלומת סגולותיהם היא להצמיח גאולתינו ופדות נפשינו".

אי לכן בשבוע זה פרשת בשלח (עד י"א שבט בה נתחיל כולנו יחד בהתחדשות בלימוד תורה ד' "וביום הביכורים") נאחזו דרכינו להגביר חילים לילך עם התורה הזאת, מעוטה בכמות ומרובה באיכות, להגות ולשקוד, לשנן ולעיין בה ובכל הנלווה אליה, להעריך בלבנו את נפלאות ענין הפדיון, ובכח הלימוד וההעמקה יחד התפילה והשיחה נזכה בוודאי לחולל פלאות ולהעלות ארוכה ומרפא ורפואה שלימה לכל תחולאינו ולכל מכאובינו ולכל מכותינו, ובעיקר לקרב את פדות נפשינו ולהחיש את ביאת גואלינו אליו נכספת נפש כל חי כל הימים, שיפדנו מהרה מכל צרותינו ויגאלנו גאולת עולמים.

תוכן העניינים

ז	מגיד שיחות
ט	ליקוטי מוהר"ן
יא	ליקוטי תפילות
יג	זמרת הארץ
ליקוטי מספרי רבינו ומוהרנ"ת בעניין פדיון	
טז	ספר המידות
טז	שיחות הר"ן
יז	שבחי הר"ן
יח	חיי מוהר"ן
יט	כוכבי אור
כא	שיח שרפי קודש
כו	ליקוטי הלכות
לא	עלים לתרופה
לד	מכתבי רבי נתן רבי יהודה
לו	העצות המבוארות
לו	מכתבי שמואל
לז	גנזי אבא
לט	ליקוטי מוהר"ן תורה ג עם פירוש נעימות נצח

מגיד שיחות

הנה בפנים התורה מבאר שאחר הפדיון אזי ורפא ירפא בצירי, בבחינת "הצרי אין בגלעד אם רפא אין שם" (ירמיה ח, כב), שאחרי הפדיון אפשר ללכת לרופא ולהתרפאות על-ידי רפואות וכו'. עין שם. והנה מהתפלה שעל המאמר בלקוטי-תפלות רואים שהיא מיסדת על מעלת ההתרחקות מהרופאים ורפואותיהם בתכלית. ולכאורה נראים כסותרים לדברי רבנו ז"ל. ואמרו אנשי-שלומנו, שבהכרח התפלל רבי נתן תפלה זו, כי לכאורה למה אמר רבי אליעזר "חמה עזה בעולם" - יחמת שאין מי שימתיק את הדין כמבאר בפנים - הרי תלמידיו הקדושים ועוד תנאים גדולי מעלה היו בדורו בעולם, וכי לא היה מי שימתיק הדין על ידי הפדיון, ואם אף-על-פי-כן אמר כן, הרי שבכוננתו לומר שכיום אין מי שימתיק חמה עזה כזו שיש בעולם, על-כן אין עצה רק לתפלה בלבד. וכדברי רבי נתן בתפלה:

(רבי לוי יצחק בנדר ז"ל - מעדני מלך).

ליקוטי מוהר"ן

תורה ג - פדיון נפש

בשחלה רבי אליעזר הגדול, אמר לרבי עקיבא: חמה עזה בעולם (סנהדרין קא). כי לא היה אז מי שיוכל להמתיק הדין, כי היה צריך לפדיון להמתיק הדין, ולא נמצא.

כי באמת אחר ההמתקה והפדיון, אז דיקא טוב לרפאת החולה על ידי רפואות, כי אזי דיקא, אחר הפדיון וההמתקה, יש רשות לרופא לרפאת. כי הנה באמת, איך יכול הרופא לחגור מתניו לרפאת החולה על ידי רפואות וסמים, הלוא אינו יודע הסם הצריך לרפואות אותו החולה, כי יש סמים הרבה שהם מסגלים לרפואות החולאת, אך בנדאי החולה אינו יכול להתרפאות כי אם על ידי סם פלוני המיוחד לרפואתו, כפי שנגזר למעלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ז נה), שגוזרין למעלה, שיתרפא על ידי סם פלוני, ועל ידי איש פלוני, ביום פלוני. ואם בן, איך יכול הרופא להכניס עצמו לרפאת, הלוא אינו יודע הסם שנגזר למעלה. אבל אחר ההמתקה והפדיון, אז יכול לרפאת. כי מה שצריך שיתרפא דיקא על ידי סם פלוני ואיש פלוני, הוא מחמת מדת הדין, שכפי מדת הדין נגזר שימשך החולאת עד אותו הזמן ויום פלוני, ועל בן נגזר שלא יוכל להתרפאת כי אם על ידי סבות אלו, דתינו סם פלוני ואיש פלוני, כדי שימשך החולאת עד יום פלוני, כי כפי הזמן שצריך שימשך החולאת, כך גוזרין הסבות לרפואתו, כדי שלא יוכל להתרפאת עד שיזדמנו יחד סבות אלו: סם פלוני ואיש פלוני, באפן שלא יהיה לו רפואה כי אם ביום פלוני; אבל בשעושיין פדיון וממתיקין הדין, ואזי נתפטר הגזרה, אזי קדם

שגוזרין דין אחר, כי כשנמקת דין זה אזי גוזרין דין אחר, וכין כד וכין כד, דהינו אחר המתקת הדין הראשון קדם שגוזרין דין אחר, אזי יכול הרופא לרפאת החולה על ידי סמים, כי אזי אין דין, ואזי יוכל להתרפאת על ידי איזה סם שיהיה, כי אין צריך דוקא סם פלוני וכו' מאחר שאין דין כנ"ל.

נמצא, שאי אפשר לרופא לרפאת כי אם על ידי פדיון, שאריבין לעשות פדיון תחלה להתתיק הדין, ואז דיקא יש רשות לרופא לרפאת כנ"ל.

וזהו ורפא ורפא (שמות כא) (עם שתי התכות) מספר פדיון נפש. כי עקר הרפואה – על ידי פדיון דוקא, על ידי שממתיקין הדין.

וזה שאמרו רבותינו וברונם לכרכה (כרכות ס): מכאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפאת. מכאן דיקא, הינו אחר הפדיון, אז דיקא יש לו רשות להרופא לרפאת, כי קדם הפדיון אין רשות להרופא לרפאת, כי צריך להתרפאת על ידי סם פלוני וכו' כנ"ל, רק אחר הפדיון וההמתקה, אז יש לו רשות לרפאת כנ"ל:

גם החלוק שבין הנקודות של ורפא ורפא הוא כי ורפא בחולם, ורפא בצירי, הינו כי חולם הוא בחינת המתקה, פמוכא בכתבי האר"י ז"ל, שחולם גימטריא שלש תויות, שהם ממתיקין שלשה אלקים שפגרו, שהם מחין דקמנות, שיורדין בגרון, ונמתיקין על ידי שלש תויות, גימטריא חלם. ואזי, אחר ההמתקה – ורפא בצירי, בחינת (ירמיה ח): תצרי אין בגלעד אם רפא אין שם, הינו בחינת רפואות, שאחר ההמתקה, שהוא בחינת ורפא בחולם, אזי דיקא יכולין להתרפאת על ידי רפואות, שהוא בחינת ורפא בצירי, כנ"ל:

ליקוטי תפילות

רופא חולי עמו ישראל, רופא אמת, רופא נאמן ורחמן, רחם עלינו ועל
 כל עמך בית ישראל ושמרנו מרופאים ודאקטורים. וברחמיך הרבים
 תקדים תמיד רפואה למכה, ותשמרנו ותצילנו שלא נבא לידי שום מחלה
 ומחוש וכאב כלל. ואפלו בעת אשר תשלח לנו חס ושלוש איזה חולאת
 או מחוש על פי גזרת דיניך הקדושים והאמתיים, אנא רחום ברחמיך
 הרבים שמרנו והצילנו שלא נטעה חס ושלוש למסר עצמנו חלילה, ליד
 הרופאים והדאקטורים, כי הן רופאי אליל בלבם, המה מהכל יחד. כי אתה
 יודע האמת שאין שום רופא יודע לרפאת החולאת והמחוש פראוי באמת
 לאמתו, אפלו הרופאים הממחים הבקיאים ומפלגים בחכמתם מאד, כי
 אין שום רופא ממחה וחקם, שיוכל לידע ולכונן הסם המיוחד לרפאת אותו
 החולה, כפי גזרת דיניך שגזרת שלא יתרפא החולה כי אם על-ידי איש
 פלוני וסם פלוני ביום פלוני. אשר על-בן אי אפשר בשום אופן שיתרפא
 החולה כי אם על-ידי סבות אלו ויקא שנגזרו על רפואתו, ומי הוא החכם
 שידע כל זה, מכל שבן שרב הרופאים והדאקטורים הם נבערים מדעת
 חכמת הרפואות, ואינם בקיאים היטב בחכמת הרפואה, כי היא חכמה
 עמוקה ויש בה חלוקים ושנויים רבים לאין שעור ותכלית, אשר על-פירוב
 אי אפשר לבזו האמת לאמתו, ובתנועה קלה הם מזיקים הרבה ומפסידים
 ומקלקלים יותר ממה שמתקנים לפעמים, והם הזרנים ורוצחים נפשות
 בידים, וכמה וכמה נפשות שקעו על-ידם, כי רבים אשר מתו על-ידי
 הרופאים והדאקטורים, מאשר מתו מיתת עצמן, באשר נגלה לפניך ארון

כֹּל, וּבְאִשֶּׁר הִרְוַפְאִים הָאֲמִתִּיִּים מוֹדִים עַל זֶה בְּעֶצְמוֹ, שְׂאֵי אִפְשֶׁר לִידַע חֲבֵמָה זֹאת עַל בּוֹרְיָה, וְהוֹדוּ וְלֹא בּוֹשׁוּ, שְׂמֹחַ יוֹתֵר לְמַנַּע מִרְפוּאוֹת:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מְלֵא רַחֲמִים, בּוֹרֵא רְפוּאוֹת, אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת. אֶתְּהָ יוֹדַע שֶׁכָּבֵד נִשְׁתַּקַּע הָעוֹלָם הַרְבֵּה בְּטַעוֹת זֶה לְעַסֵּק בְּרְפוּאוֹת, מֵיָמִים וְשָׁנִים הַרְבֵּה, עַד אֲשֶׁר קָשָׁה לְהוֹצִיאֵם מִמְּבוּכָה זֹאת, וּבִפְרָט מִחֲמַת גְּדֹל הַצַּעַר וְהַמְּכַאוֹב שֶׁל כָּל סוּבְלֵי חוֹלָאִים רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, הֵם מוֹסְרִים עֶצְמוֹן לְיַד הִרְוַפְאִים לְבַקֵּשׁ תַּעֲלָה וְתִרְוּפָה לְמִבּוֹתָם, אֲבָל רַבָּם כְּבֹלָם תּוֹחַלְתָּם נִבְזָּבָה, וְהִרְוּפָא לֹא יִגְהֶה מֵהֶם מְזוּר, כִּי אִם בְּרַחֲמֶיךָ וְחֶסְדֶיךָ הַעֲצוּמִים, כְּאֲשֶׁר רַחֲמֶיךָ גּוֹבְרִים עֲלֵיהֶם לְהַגְהוֹת מְזוּרָם וְלַחֲכֹשׁ חָלָיִם:

עַל-כֵּן פָּאֲתִי לְפָנֶיךָ מְלֵא רַחֲמִים, רִוּפָא אֱמֶת, רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן בְּלַבְנוּ כִּינָה לְחֵבִין וְלְהַשְׁבִּיל בְּכָל עֵת אֲשֶׁר נִצְטַרְדָּךְ לְאִיזָה רְפוּאָה לָנוּ אוֹ לְבִנֵּי בֵיתֵנוּ חֵם וְשְׁלוֹם, לְכָל גֵּלְךָ וְנִדְרָשׁ אַחֵר הִרְוּפְאִים, רַק נִדְרָשׁ וְנִבְכַּשׁ אֶת פְּנֵי ה' תְּמִיד. וְתַחֲזֹק אֶת לְבַבְנוּ לְהֶאֱמִין וְלִכְמַח בְּךָ וּבְצַדִּיקֶיךָ וִירְאִיךָ הָאֲמִתִּיִּים. וְתַעֲזֹר לָנוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ שְׁנוֹבָה לְתֵן מְמוֹן עַל פְּדִיּוֹן נַפְשֵׁנוּ תְּמִיד, וְתוֹמִין לָנוּ בְּכָל עֵת אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים וִירְאִים בְּאֱמֶת, אֲשֶׁר יִהְיֶה לְאֵל יָדָם לְעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן נַפֶּשׁ מִהַכְּסֵף אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם, כְּאִפְּן שְׂיִמְתִּיקוּ הַדִּין מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל זְרַעֲנוּ וּבְנֵי בֵיתֵנוּ, עַל-יְדֵי הַפְּדִיּוֹן נַפֶּשׁ שְׂיַעֲשׂוּ עִבּוּרָנוּ. וְאֶתְּהָ תְּמַלֵּא רַחֲמִים עָלֵינוּ, וְתִרְפָּאנוּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה, רְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ וְרְפוּאָת הַגּוּף. רְפָאנוּ ה' וְנִרְפָּא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִשְׁעֵה כִּי תַחֲלֵתְנוּ אֶתְּהָ. וְהַעֲלֵה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מִבּוֹתֵינוּ וְלְכָל מְכַאוֹבֵינוּ וְלְכָל תַּחֲלוּאֵינוּ (וּבִפְרָט לְהַחֲזִיק פְּלוּגֵי בֵּן פְּלוּגִית, כִּי אֵל רִוּפָא נְאֻמָּן וְרַחֲמָן אֶתְּהָ, כִּי אֵין לָנוּ שׁוּם סְמִיכָה עַל שׁוּם רְפוּאָה שֶׁל שׁוּם רִוּפָא שְׁבַעֲוֹלָם, כִּי אִם עָלֶיךָ לְבַד אָנוּ נִשְׁעָנִים. אֵל נָא רְפָא נָא לָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים וּבְחֶסְדֶיךָ הַגְּדוֹלִים, כִּי אֶתְּהָ לְבַד יוֹדַע גְּדֹל הַצַּעַר וְהַמְּכַאוֹב שֶׁל כָּל

הסובלי חולאים ומכאובות, מלא רחמים. רחם עליהם ואל תסתר פניך
 מהם, ותראה ותשגיח בענינם ומכאובם, ותמלא רחמים עליהם להחלימם
 ולרפאתם להחזיקם ולהחיותם חיש קל מהרה, ויגנים מקרא שפתנו, והסיר
 ה' ממך כל חלי, וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך, ונתנם
 בבל שנאיך. ונאמר, ועבדתם את ה' אלקיכם, וברך את לחמך ואת מימך,
 והסירותי מחלה מקרבך. ונאמר, ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך,
 והישר בעיניו תעשה, והאונת למצותיו ושמרת כל תקויו, כל המחלה אשר
 שמתו במצרים לא אשים עליך, כי אני ה' רפאך. אמן בן יהי רצון:

זמרת הארץ

בְּשַׁחֲלָה רַבִּי אֵלִיעֶזֶר: יְדוּעַ בְּכֶמֶה פְּסוּקִים שֶׁהִגְלוּת נִמְשָׁל לְחֹלְאֵת רַחֲמָנָא לְצִלָּן וְהִגְאָלָה נִמְשָׁלָה לְרַפּוּאָה. וְיְדוּעַ גַּם בֵּן פְּלִגְתַּת רַבִּי אֵלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ (פְּנִיחֵרִין צו צח), אִם יֵשׁ עֵת קְבוּעַ לְגֵאֲלַת יִשְׂרָאֵל אוֹ אִם הַדְּבָר תְּלוּי רַק בְּתִשׁוּבָה. אֵךְ כֹּל זֶה כִּפִּי אֲשֶׁר נִגְזַר מִלְמַעְלָה בְּשַׁעַת גְּזֵר דִּין, אֲבָל אִם הֵינּוּ זוֹכִים לְפְדִיּוֹן גְּדוֹל כְּזֶה עַד שְׂמִימְתָק הַדִּין מִכֻּלֵּל גְּלוּת יִשְׂרָאֵל אוֹ אֲפֹשֶׁר שְׂתִבְנֵא הִגְאָלָה בְּמַתְרָה בְּקָרוֹב בְּמִכְבָּר בְּפָנִים לְעֵינֵי חוֹלְאֵת יַחִיד רַחֲמָנָא לְצִלָּן. וְזֶה שְׂפָתוֹב נִפְשֵׁי לַה' מִשְׁמָרִים לְבַקֵּר וְגו', וְקָשָׁה לְכַאוּרָה הֲלֵא יֵשׁ עֵת קְבוּעַ לְגֵאֲלַת יִשְׂרָאֵל אוֹ שֶׁחֶבֶל תְּלוּי בְּתִשׁוּבָה וְאִם בֵּן מַה לָּנוּ לְשֹׁמֵר וּלְצַפּוֹת בְּכֹל עֵת עַל הִגְאָלָה מֵאַחַר שְׁלֵא זְכִינוּ לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַדִּין, וְכֵן אֲפֹשֶׁר שְׁעַדִּין לֹא הִגִּיעַ הַעֵת הַקְּבוּעַ לְגֵאֲלָה, לְזֶה בָּא בְּמַתְרָץ וְאוֹמֵר: יַחַל יִשְׂרָאֵל אֵל ה' כִּי עִם ה' הַחֶסֶד וְהִרְבָּה עִמּוֹ פְּרוּת וְהוּא יַפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו. הֵינּוּ כִּי יֵשׁ פְּדִיּוֹן גְּדוֹל כְּזֶה עַד שֶׁעַל יְדוֹ נִמְתָּק הַדִּין וְנִמְשָׁךְ חֶסֶד וְאִזּוֹ יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׂתִבְנֵא הִגְאָלָה מִיָּד, כִּי עַל יְדֵי הַפְּדִיּוֹן הַזֶּה יִהְיוּ נִמְחָלִין כָּל עֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְזֶה שְׂפָתוֹב גַּם כֵּן: אֲנִי ה' בְּעַתָּה אֲחִישְׁנָה. וְהִנֵּה אֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל עִמּוֹ אֲנֹכִי בְּצָרָה, עִמּוֹ אֲנֹכִי בְּצִירֵי כְּמוֹכָא, וְצִירֵי הוּא בְּחִינַת רַפּוּאָה בְּמִכְבָּר בְּפָנִים, הֵינּוּ שֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֵצְמוֹ יִסִּיעַ בְּרַפּוּאֵת יִשְׂרָאֵל לְמַחַר הִגְאָלָה עַל יְדֵי בְּחִינַת הַפְּדִיּוֹן הַזֶּה". וְיְדוּעַ כִּי כָּל פְּדִיּוֹן הוּא מַה שְׂמִתְפַּלְלִים עַל רַפּוּאֵת הַחוֹלָה וּמְכַוְּנִין בְּגִנּוֹת וַיְחַוְּדִים וְצָרוּפֵי שְׁמוֹת תְּקַדּוּשִׁים וְעַל יְדֵי זֶה נִמְתָּק הַדִּין, וְעַל זֶה אֶמְרוּ ו"ל מִפְּנֵי מַה יִשְׂרָאֵל מִתְפַּלְלִים וְאֵינָם נִעְנָמִים מִפְּנֵי שְׂאֵינָם מִתְפַּלְלִים בְּשֵׁם, וּפְרָשׁוּ תְּקַדְמוֹנִים ו"ל שְׂאֵינָם יוֹדְעִים לְכַוֵּן הַשְּׁמוֹת תְּקַדּוּשִׁים הַשְּׂיָכִים לְכָל תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה. וְזֶה שְׂפָתוֹב אֲשַׁנְּבְּהוּ כִּי יִדַע שְׂמִי (הֵינּוּ בְּחִינַת הַפְּדִיּוֹן וּבְגִנַּת צָרוּפֵי שְׁמוֹת תְּקַדּוּשִׁים וְעַל יְדֵי זֶה) יִקְרָאֵנִי וְאֲעִנְהוּ עִמּוֹ אֲנֹכִי בְּצָרָה

בְּצִירֵי בִנְיָל. וְהַחֲמִתְקָה שְׁעַל יְדֵי פְדִיּוֹן הַנֶּל הוּא בְּחִינַת נְקֻדַּת חוֹלָם כְּמִכְאָר
 בְּפָנִים, וְזֶה שְׁפָתוֹב: וְתַחֲלִימְנֵי וְהַחֲנִינֵי, כִּי עַל יְדֵי הַפְּדִיּוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת חוֹלָם
 יִקְבַּל רְפוּאָה. וְזֶה שְׁפָתוֹב גַּם כֵּן לְעֵינֵי רְפוּאָת הַכָּלָל שֶׁהִיא גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל:
 בְּשׁוֹב ה' שִׁיבַת צִיּוֹן חִינּוּ כְּחִלְמִים, חִינּוּ בְּחִינַת נְקֻדַּת חוֹלָם כְּמוֹכָא, כִּי חוֹלָם
 הִיא בְּחִינַת תַּחֲמִתְקָה שְׁעַל יְדֵהּ כָּאֵה הָרְפוּאָה. וְזֶה שְׁפָאָר תַּתְרַגְוִם כַּד יִתּוֹב
 ה' אֵת גְּלוּת צִיּוֹן הוֹינָא אִיךָ מְרַעִיָה דְאַתְסִיין, חִינּוּ כְּחוֹלִים שְׁנַתְרַפְאוּ מְכוּן
 לְהַנֶּל (וְעֵינֵי בְּפָנִים בְּלִקוּטֵי מוֹתֵר"ן א' סִימָן מ"ו עֵינֵי כִּי בִי חֶשֶׁק וְכוּ):

ליקוט מספרי רבינו ומוהרנ"ת מענין הפדיון

ספר המידות

בשעה שמשגרין על האדם את היסורין, משביעין עליהם שלא ילכו אלא ביום פלוני ולא יצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל-ידי סם פלוני אבל "תשובה תפלה וצדקה" מבטלין השבועה. (המתקת הדין א)

צריך לתן ממון על פדיון. (שם טו)

עקר הפדיון או התפלה אינו אלא ביום. (שם עד)

אין הכל כשרין לעשות פדיון. (שם עה)

ברכת הצדיק הוא פדיון. (צדיק קכב)

שיחות הר"ן

אמר שפליאה בעיני אם מביאין פדיון לאחד ומספרין לו צערו כגון מחולה וכיוצא כשאינו מרגיש הצער והיסורין כמו החולה בעצמו וכו'. והיוצא מדבריו הוא שהוא מרגיש הצער והיסורין כשבאין לפניו שיתפלל על החולה וכיוצא כמו החולה בעצמו ממש. וכן נשמע מפיו כמה פעמים ואמר: בתחלה הייתי מבקש מאתו יתברך שאהיה מרגיש צער ויסורין של ישראל פי לפעמים היה אחד בא וספר לי צערו ולא הייתי מרגיש הצער והייתי מתפלל שארגיש צערו של ישראל. עכשו כשאחד מספר לי צערו אני מרגיש בעצמי הצער יותר ממנו. וממש נוטפין ממני הדמים מגדל הצער שאני מרגיש יותר ממנו כי הוא יכול לחשב מחשבות אחרות ולשכח הצער אבל אני מרגיש מאד כנזכר לעיל. ואמר לאחד מאנשיו שבקש אותו שלא ישכח אותו. ענה ואמר: איך אפשר לשכח אחד מכם הלא כל אחד ואחד יש לו אצלי מקום בלבי: (קפח)

יְתַבְרַךְ. וְאִם עַל פִּי שֶׁהוּא מְכָרְח לָזֶה, כִּי בְּיָדָי הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ רוֹצֵה בָּזֶה, כִּי הוּא יְתַבְרַךְ חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת לְכָל יָדָח מִמָּנוּ נִדָּח. וְאִם עַל פִּי כֵן הָיוּ לוֹ יְסוּרִים קָשִׁים גְּדוֹלִים מֵאֵד עַל יְדֵי זֶה כִּי הוּא דִרְכֵי ה' כַּנִּזְכָּר לְעֵיל.

וְהָיָה הוֹלֵךְ וּמְסַפֵּר לְפָנָי צַעְרוֹ הַגְּדוֹל שֵׁשׁ לוֹ מְזָה שֶׁנִּכְדוּ חוֹלָה כַּנִּזְכָּר לְעֵיל. וְאָמַר שֶׁהוּא רוֹצֵה שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יְהִיָּה חוֹלָה בְּעַד הַתִּינוּק הַנִּל. וְאָמַר שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ כָּל גְּנִיחוֹת הַתִּינוּק (שְׁקוּרִין קְרַעְכְּצִין) בְּלִבּוֹ וְכוּ'. אַחַר כֵּן אָמַר: אֵךְ זֹאת יַחֲשֵׁב לִי לְטוֹבָה שֶׁגַּם כִּשְׂאָדָם אַחַר יֵשׁ לוֹ חוֹלָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וּמֵבִיא לִי פְדִיּוֹן אוֹ מִבְּקֵשׁ לְהַתְּפַלֵּל עָלָיו יֵשׁ לִי גַם כֵּן צַעַר כְּזֶה מִמֶּשׁ כְּכָל הַנִּזְכָּר לְעֵיל. (קפ"ט)

עַרְב רֵאשׁ הַשָּׁנָה רֵאוּי לְתַן עַל פְּדִיּוֹן: (ר"ד)

פַּעַם אַחַת הָיָה נִכְדוּ ז"ל מְטוֹל עַל עָרֶשׁ מַחְלֵי הַפֶּאֱקִין (אֲבַעְבוּעוֹת שַׁחֲרוֹת) רַחֲמָנָא לְצַלּוּ. וְהָיָה קוֹבֵל לְפָנָי מֵאֵד שֵׁשׁ לוֹ צַעַר גְּדוֹל מְזָה מֵאֵד. וְסִפֵּר לִי אֲזוֹ וְאָמַר שֵׁשׁ דִּרְכֵי ה' שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּינֵם. כִּי אֵיתָא (שְׁבַחֵי הָאֵר"י) שְׂאֶצְל הָאֵר"י ז"ל נִסְתַּלֵּק בֵּן אֶחָד. וְאָמַר שֶׁנִּסְתַּלֵּק בְּשִׁבְלֵי הַסּוּד שֶׁגָּלָה לְתַלְמִידוֹ רַבֵּי חַיִּים וַיִּטָּאֵל ז"ל. וְהֵלֵא בְּאַמַּת הָאֵר"י הָיָה מְכָרְח לְגִלוֹת לוֹ, כִּי רַבֵּי חַיִּים וַיִּטָּאֵל הַפְּצִיר בּוֹ מֵאֵד, וּכְשֶׁהַפְּצִיר בּוֹ הָיָה מְכָרְח לְגִלוֹת לוֹ, כִּי אָמַר שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם כִּי אִם לְתַקֵּן נִשְׁמַתוֹ שֶׁל רַבֵּי חַיִּים וַיִּטָּאֵל ז"ל. נִמְצָא שֶׁהָיָה מְכָרְח מִן הַשָּׁמַיִם לְגִלוֹת לוֹ הַסּוּד. וְאִם עַל פִּי כֵן נִעֲנַשׁ עַל יְדֵי זֶה כַּנִּזְכָּר לְעֵיל. וְזֶהוּ דִרְכֵי ה' שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין בְּשׂוֹם אֶפֶן. וְהַמּוֹבֵן מִדְּבָרָיו לְעֵנְיָן עֲצָמוֹ שֶׁכָּל צַעְרוֹ וַיִּסּוּרֵינִי וְצַעַר בְּנִי שֵׁיחִיו הַכֹּל הוּא רַק מִחֲמַת שְׁעוֹסֵק עֲמָנוּ לְקַרְבָּנוּ לְהֵשֵׁם

שְׁבַחֵי הָר"י

רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, וְשַׁלַּח עַל פְּדִיּוֹן לְהַצְדִּיק הַנִּל, וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם הָיָה הוֹלֵךְ הָרַב, מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנִּל, לְבַקְרוֹ: (ח"א ט)

בְּיוֹם רֵאשׁוֹן בָּא הַצְדִּיק מוֹרְנוּ הָרַב אַבְרָהָם הַנִּל אֶל רַבְּנוּ ז"ל לְאַכְסֵנְיָא שְׁלוּ, וְדַבְּרוּ בִּיחוד שְׁנִיָּהֵם. וְאַחַר יוֹם אוֹ יוֹמִים נִפְּל רַבְּנוּ ז"ל עַל עָרֶשׁ-דְּדוּי,

חיי מוהר"ן

הרב הנ"ל ואמר שהיה החיה אותו ממש. ואחר-כך בא רבנו ז"ל אצלו וקבלו בכבוד גדול מאד, ובאהבה וחסד גדולה בלי שעור וערך ודברו ביחד הרבה מאד.

וכפי הנשמע מהאיש שהיה שם עמו שדברו שם מענין מראות וחיזיונות של צדיקים אמתיים מה שחוזים ומשיגים וכו' ודברו מהמלאך מט"ט וכו' וכיוצא בזה. ואחר-כך צוה הרב הקדוש שיעשו סעדה עבורו בביתו דיקא, אף-על-פי שלא היו רשאים להכניס שם תבשיל כנ"ל. אף-על-פי-כן אהבה מקלקלת השורה ועשה שם סעדה גדולה עבורו ורבנו ז"ל ישב בראש והרב הקדוש הנ"ל הרים עצמו ונכנס לתוך הבית לבוש במלבוש עליון שקורין חלאט של גילדן גישטיק [מעיל רקום בחוטי זהב], ונכנס וישב אצלם אצל השלחן לכבוד רבנו ז"ל. אשר זה חצי שנה אשר לא קם ממטתו ולא נכנס להסב אצל השלחן, ובשביל כבוד הרב רבנו ז"ל נכנס בתוך תקף חולאתו כי אז היו הימים קדם פטירתו. ורבנו ז"ל היה שם משוכתי שבת קדש. והפציר הרב הנ"ל שיאכל אצלו בשבת קדש, ולא רצה

בבואו מארץ-ישראל היה אצל הרב הקדוש מנסכיז חמשה ימים קדם פטירת הרב הנ"ל. ונסע אליו בחפזון גדול כי היה להוט ונחפז בנסיעתו כדי למצאו בחיים חיותו. וכן היה שבא אליו סמוך להסתלקותו. וגדל האהבה והשמחה שהיה להרב הקדוש הנ"ל מביאת רבנו ז"ל אי אפשר לספר ולשער כלל.

כי הרב הנ"ל היה מטל על ערש דני בחלי כבד מאד, כאשר היה מפרסם בפי כל וחצי שנה רצופים היה מטל מסגר בחדר שלא היה נכנס לתוכו שום אור השמש, כי לא היה אפשר לו לסבל אפלו התנוצצות השמש. ולא זו ממקומו ולא היה יכול לאכל שום תבשיל. כי לא היה יכול לסבל הריח של תבשיל. והיו מכרחים לסגן לו הרטב כמה פעמים קדם שאכלו. ובכל ביתו לא היו רשאים להכניס שום תבשיל, כי לא היה יכול לסבל הריח וכיוצא בזה, כי היה חולה גדול ביסורין גדולים וחולאת כבד מאד. וכשבא רבנו ז"ל אצלו החיה אותו ממש. ותכף כשבא האיש של רבנו ז"ל ובשר אותו שרבנו ז"ל יבוא אצלו, נתמלא שמחה

שם-טוב ז"ל כְּשֶׁהָיָה הַמְּלָבוּשׁ שָׁלוּ לֹא תִפּוּר כְּרָאוּי, כְּדָרָךְ הַחֵיטִים שֶׁלְפַעֲמִים מְקַלְקְלִין הַמְּלָבוּשׁ בְּתַפְרִתָּם, הָיָה מְצִנָּה לַעֲשׂוֹת לְעֲצָמוֹ פְּדִיוֹן: (תקכד)

אָמַר שְׂטוּב מֵאֵד לְתַן בְּכָל עֵת עַל פְּדִיוֹנוֹת לְצַדִּיקִים, אֲפִלוּ שֶׁלֹּא בְּעַת צָרָה חָס וְשָׁלוֹם. וְסֵפֶר מִכְּמָה אֲנָשִׁים מְמַדִּינַת קִיר"ה שֶׁרְגִילִים מֵאֵד לְהִרְבוֹת בְּנִתְיַת פְּדִיוֹנוֹת תָּמִיד. וְאָמַר שָׂאֵלוּ הָיָה לוֹ אִישׁ צַדִּיק שֶׁיְהִיָּה רְאוּי לַעֲשׂוֹת לוֹ פְּדִיוֹן, הָיָה נוֹתֵן לוֹ עַל פְּדִיוֹן בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת. וְדָבַר מִזֶּה הִרְבָּה כִּי פְּדִיוֹנוֹת הֵם דְּבַר גְּדוֹל מֵאֵד: (תקלט)

רַבֵּנוּ ז"ל, וְאַחַר-כֵּן הִפְצִיר בּוֹ מֵאֵד וְכַמְדָּמָה שֶׁאֲכַל שָׁם.

וְהָרַב הֵנ"ל שֶׁלַח לְרַבֵּנוּ ז"ל עַל פְּדִיוֹן עֲשָׂרָה אֲדָמִים. וְרַבֵּנוּ ז"ל הָיָה רוֹאֶה שֶׁהוּא מְכַרְח לְחַלֵּק כָּל מְמוֹנוֹ, אֲבָל זֶה אִי אֶפְשָׁר [לומר לו], וְהִבִּין שֶׁהוּא מְכַרְח לְהִסְתַּלֵּק. וְחִזַּר רַבֵּנוּ ז"ל לְבֵיתוֹ קִדָּם הִסְתַּלְקוּתוֹ. (קיג)

בְּעָרֵב רֵאשׁ-הַשָּׁנָה הָאֲחֵרוֹן בְּאוּמִין עֲמַדְנוּ לְפָנָיו בְּעַת שְׁנַתְנוּ לוֹ הַצַּעֲטָלִיךְ [קְוִיטְלֵאךְ] שָׁלְנוּ וּמְעוֹת עַל פְּדִיוֹן... (תו)

שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שֶׁאָמַר הַבַּעַל-

נוכחי אור

שֶׁבְּעֶזֶר הַשֵּׁם יוֹלֵד לוֹ בֵּן, אִךְ הַתְּנִיחִי עִמּוֹ שֶׁבְּכָל חֲצֵי שָׁנָה יִתֵּן לִי רַעֲנַדִּיל אֶחָד. וְכֵן הָיָה, וְהָאִישׁ הֵנ"ל נִפְקֵד בְּכֵן זָכַר. וְעַד עַתָּה הָיָה מְקִיִּים תְּנָאוּ וּבְכָל חֲצֵי שָׁנָה נִתֵּן לִי הַרַעֲנַדִּיל, וְעַתָּה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁאַחַר שְׁבַת צְרִיךְ הָאִישׁ הֵנ"ל לְהִבְיֵא לִי הַרַעֲנַדִּיל. וְיִוָּדַע אֲנִי שֶׁעַתָּה לֹא יִשְׁמַר מוֹצָא שְׁפָתָיו, וְיִחַדֵּל מִלְתַּת לִי הַרַעֲנַדִּיל כִּי גִיסוֹ מִפְּצִיר אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִתֵּן לִי בְּאָמְרוֹ כִּי זֶהוּ מוֹפֵת מְשָׁאֵר צַדִּיקִי

בְּעַת שְׁנַתְקָרַב הִרְבִּי יוֹדִיל ז"ל לְאֲדַמּו"ר זצ"ל בְּמַעֲדוֹ וּדְבִקְאָ בַקֵּשׁ אֶת אֲדַמּו"ר זצ"ל שֶׁיִּרְאֶה מְמוֹנוֹ אִיזָה מוֹפֵת, וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל הִמְתֵּן פֹּה עַד אַחַר שְׁבַת וְאֵז תִּרְאֶה, וְכֵן עָשָׂה וְהִמְתִּין. וְאֲדַמּו"ר זצ"ל סֵפֶר לוֹ שֶׁבְּכָפֶר אֶחָד הִסְמוּךְ יוֹשֵׁב אִישׁ אֶחָד שֶׁמְקַרֵּב קָצֵת אֵלָי וְהוּא הָיָה חֲשׂוֹךְ מִבְּנִים וְנִסַּע כְּמָה פְּעָמִים אֵלָי וְהִפְצִיר אוֹתִי לְעוֹרֵר רַחֲמִים עֲבוּרוֹ שֶׁיְהִיָּה נִפְקֵד בְּבָנִים, וְאֲנֹכִי הַבְּטַחְתִּי לוֹ

לכם מאד על האשה הנ"ל בידעם שאם חס ושלום תמות האשה הזאת יהיה מר להם מאד, ולא יהיה להם מי שיירחם עליהם, גלל כן השתדלו הרבה כלם כאיש אחד ברפואתה ונסעו אל הרופאים להביאם. וכיניהם היה איש אחד שהיה מקרב מעט לאדמו"ר זצ"ל בעת אשר ישב בזלאטיפאלע, וידבר האישי על לב הבעל הנ"ל שישלח פדיון לאדמו"ר זצ"ל לזלאטיפאלע, וכן עשה, ושלח אותו עם פדיון נפש לאדמו"ר זצ"ל. וכעת ההיא היתה קרוכה מאד שתצא נפשה, וכא זה האישי לאדמו"ר זצ"ל והביא לו הפדיון. ויאמר אליו רבנו ז"ל שייביאו לו רענדיל אחד, והביא לו האישי הנ"ל הרענדיל ולקח אדמו"ר זצ"ל את הרענדיל בידו ואמר לו שהרענדיל אינו מחזיק את המשקל. והלך האישי הנ"ל והביא לו רענדיל אחר, וגם זה היה נחסר ממשקלו וכן היה כמה פעמים שבכל פעם שהביא לו רענדיל והוא זצ"ל שקל אותו ולא הוטב בעיניו. עד שהלך לחלפן אחד והביאו לאדמו"ר עם הרבה רענדיליך ואדמו"ר ז"ל בחר לו אחד רענדיל שהיה לו על כף המאזנים כמו שצריך. ואז אמר לו לך ונסע לביתך כי האשה הנ"ל כבר שבה לכריאותה. ונסע חזרה להכפר. והנה האישי הנ"ל בעת

הדור, כי גם אני נתתי להם פדיונות עבורך שתפקד בכנים, ודבר גיסו על לבו כל כך עד ששמע לדבריו, ונסכם בדעתו שלא יתן לי הרענדיל. ותראה כי תחת הרענדיל שהוא צריך להביא לכאן ביום שלישי שאחר השבת יביא את הילד שלו לכאן מת, וכן הנה ממש כדברי אדמו"ר זצ"ל. (והנראה שבזה הרענדיל היה עושה רבנו זצ"ל פדיון להמתיק הדינים מאתו שיתקים הילד אצלו, וכשחדל מלתת הרענדיל לפדיון גברו הדינים עליו עד שמת הילד, ואם היה שומע לדברי אדמו"ר זצ"ל היה הילד חי). (אנשי מוהר"ן ח"ב כג)

בכפר אחד סמוך לזלאטיפאלע היה דר איש אחד שהיה מחזיק הארענדא [חכירה] מאדון הכפר, והקרעטשמים [הפונדקים] אשר בסביבות כפר הנ"ל. וכל האנשים המחזיקים הקרעטשמים היו משלמין לו הראטעס [דמי שכירות]. והיה לו אשה צנועה מאד נדיבת לב מאד, והיתה מרחמת תמיד על המחזיקים הקרעטשמים [שוכרי הפונדקים] כשלא היה להם לפעמים לשלם לבעלה הראטע היא נתנה להם כסף לשלם. ויהי היום ונחלתה האשה הנ"ל במחלה מסכנת מאד עד שהיתה נוטה למות, ובעלה השתמש ברופאים גדולים הרבה ולא הועילו לה כלום. והקרעטשמאריס היה דוה

דינה למיתה שלא תחזר עוד לזה העולם. בתוך כך בא אברהם אחד (ותארה צורתו כצורת אדמו"ר זצ"ל) והביא רעננדיל אחד והשליך אל הכף של זכיות והכריעו הזכיות ופסקו דינה לחיים. וכפי שספרו לו היה זה הדבר בעת אשר אדמו"ר זצ"ל עסק ושקל כמה פעמים את הרעננדיל על כף המאזנים כנ"ל. אז השתומם האיש ויתפלא מאד על הדבר הזה, והבין היטב מה שאדמו"ר זצ"ל שקל כמה פעמים את הרעננדיל מה שבעיניו היה הדבר לפלא. והאשה שבה לבריא אותה תכף בשלמות: (שם מד)

שאמר לו אדמו"ר זצ"ל שפבר שבה לבריא אותה היה הדבר לפלא בעיניו. והביט על המורה שעות באיזה שעה אמר לו אדמו"ר זצ"ל וכאשר בא אל בית הרנדאר ספרו לו כל בני הבית מה שנעשה שם אחרי שנסע לאדמו"ר זצ"ל. כי תכף אחר נסיעתו התחילה האשה לגווע ונעשה קול בכיה ורעש גדול בבית עד שהקיצו אותה, ואמרה לתן לה מעט מים אל פיה. וספרה להם כי כאשר יצאה נשמתה וכאה לפני בית הדין של מעלה, ושקלו העונות והזכיות שלה והכריעו העונות וגזרו

שיח שרפי קודש

והלך והביא פדיון לרבנו - שלחן עם ששה כסאות. אחר-כך בסוף ימיו ראה שיש לו חמשה בנים ובת אחת, ואמר: "אלו הייתי יודע [שברפת הבנים תלויה בפדיון], הייתי מביא לרבנו "טויץ" - היינו שנים עשר כסאות, והיו לו שנים עשר ילדים. (אבני"ה ברזל רבינו יט, מוהרנ"ת כב).

במעדוועדיוקע דר איש אחד נכבד מאד מאנשי אדמו"ר ז"ל, שמו היה רבי הירש ז"ל והיה לו בן יחיד ובת

בתחלת התקרבותו של מוהרנ"ת, כשעלה על דעת רבנו ענין צער גדול בנים של מוהרנ"ת, כי זוגתו היתה מפלת נפלים כמה פעמים (כמסופר בספר ימי-מוהרנ"ת ח"א סל"ו; ועוד: וע"ע להלן בסעיף תק"מ), פנה אליו רבנו ואמר לו: עבור זה שאני מקרב אותך - אני עוד צריך לשלם לך, כי זכאה מאן דאחיד בידיא דחיביא, כמובא בזהר (ח"ב דף קכ"ח:). אבל בשביל זה - היינו בשביל ברכת הבנים - איני רוצה שיהיה בחנם.

באצבע אחת גם כן הכאב גדול מאד, ואולי אתה הוא אחד מהשלשה עשר." [א"ה: ע"ן זהר בלק דף רה, בהמעשה דהינוקא אשר פעל שאביו רבי יוסי דפקיעין תוחזר לו נשמתו, מובא שם שהקדוש-ברוך-הוא נתן למלאך המות עבורו תריסר בני נשא]. כשמעו זאת פסק מלדבר עם רבנו ז"ל, והלך אל גיסו ויעצהו שילך לרבנו ז"ל בעצמו, וכן עשה החולה ובא אל רבנו ז"ל ודבר עמו מה שצריך, ואחר-כך נסע רבנו ז"ל לביתו ואחר ב' חדשים מת.

אביו רבי הירש התאבל מאד על בנו יחידו וביימי שבועת ימי אבלו ספר לו חתנו כל מה ששמע מרבנו ז"ל בעת היותו במעדוועדיווקע, ויתמרמר רבי הירש על-זה מאד ובכה הרבה מאד, ותיכף אחר שבועת ימי האבלות, נסע רבי הירש לברסלב לרבנו ז"ל, ובא לשם בלילה והלך תיכף לרבנו ז"ל, וכבר היה איזה שעות בלילה, ורבנו ז"ל כבר התחיל לפשט מלבושיו לילך לישן על המטה, והוא פבואו דפק על הדלת לפתח לו, ואמר להשמש של רבנו ז"ל הוא רבי שלמה מאגריניצער ז"ל לפתח את הדלת, ואמר לרבנו ז"ל אשר רבי הירש ממעדוועדיווקע בא אליו, וצוה רבנו ז"ל ונכנס לביתו, ותיכף כשראה את רבנו ז"ל התחיל

אחת, ונחלה בנו יחידו חולי ההוסט שחפת, אך רבי הירש לא היה מבין כל כך על מחלתו, והיה מחלת בנו קלה בעיניו, באותה העת בא רבנו ז"ל למעדוועדיווקע ורבי הירש הנ"ל מחמת שהיתה מחלת בנו קלה בעיניו לא עלה על דעתו לספר לל רבנו ממחלת בנו, אך חתנו של רבי הירש שהיה מבין על מחלתו, נכנס ובקש מרבנו ז"ל להתפלל עבורו שיתרפא, השיב לו רבנו ז"ל בזה הלשון: "בזה העולם איני יכול לעשות לו שום טובה, אך בעולם העליון לאחר פטירתו, אוכל לעשות לו טובה". ואמר לו שיאמר לגיסו החולה שיבוא אליו וידבר עמו מה שצריך, אך בשמעו זאת נתבהל מאד, והתחיל לעורר רחמים אצל רבנו ז"ל שישתדל מאד להמתיק הדין שיחיה עוד, כי הרחמנות על חמיו גדול מאד, כפאשר לעת זקנתו פטר חס ושלום בנו יחידו, ורבנו ז"ל עמד כמחריש, והוא הרבה דברים על רבנו ז"ל שיעתיר עבורו שיתרפא ואחר כל דבריו אמר לו רבנו ז"ל: "למה אתה דוחק עלי, הרי אם אשתדל עבורו לטובתו שיתרפא מכרח השם יתברך לקח מן העולם במקומו שלשה עשר אנשים אחרים. ואצל אבינו שבשמים כל בניו שוין אצלו וכמו שאומרים העולם על זה, אם נוקף האדם עצמו

אחר פטירתו לא ידעו אנשי אדמו"ר ז"ל אם עשה רבי הירש הנ"ל העצה הנ"ל מהשבועה בנקיטת חפץ, כי המשמש גלה להם זאת, ונספם בין אנשי אדמו"ר זצ"ל ובתוכם היה גם הרב רבי יודל זצ"ל, שבעת שיעשו ההקפה עם מטתו פנהו, יקחו ספר תורה וישביעו את הנפטר שילך תיכף לרבנו ז"ל ויספר לו מהדבר שיש בעיר על הילדים, ומחמת השבועה יהיה מכרח לילך תיכף לרבנו ז"ל אף אם לא עשה בעצמו העצה שאמר לו רבנו ז"ל, וכן עשו. אחר-כך לאחר שלשה חדשים חזר המשמש לרבנו לברסלב, בבואו שאל אותו תיכף רבנו ז"ל אם הוא זוכר אימתי מת רבי הירש, והשיב לרבנו ז"ל את החדש שמת בו אך את היום לא זכר בדיוק, ואמר רבנו ז"ל האם לא היה מיתתו ביום פלוני בכך וכך ימים לחדש, ונזכר תיכף המשמש שבאמת מת רבי הירש ביום שהזכיר לו רבנו ז"ל, והשיב לרבנו ז"ל הן הן, אמר לו רבנו ז"ל: הראית פלא שתיכף אחר סתימת הגולל בא אלי, כאומר לו דמייתי שיששה איזה זמן עד שיבוא, אך הוא בא תיכף ממש להסתלקותו.

שמעתי כל זה מרבי אלתר בזשילנסקי ז"ל ששמע מידידנו הנכבד הרב דוד הירש מדימיטריוקע ז"ל שהוא

לבכות מאד בפניו בבכיה רבה ועצומה עד אשר לא יכול לדבר עמו, ורבנו ז"ל נחם אותו בתנחומים ואמר לו: הלא עקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, וכיוצא בדבורים כאלה, אך הוא מאן להתנחם ואמר לרבנו ז"ל מה עושים עם קדיש לאחר מותי הלא רק הוא היה הקדיש שלי, אמר לו רבנו אני אהיה הקדיש שלך ואני אלמד אותך איך למות, ורמז להמשמש שיצא לחוץ, והמשמש אף שפוספו היה חזק מאד לשמע מה שידבר עמו רבנו, הכרח לצאת מהחדר, וסגר הדלתות אך לא היטב רק הניח שפארינע סדק למען יוכל לשמע מן החרכים איזה דבור, ואז מכל הדבורים שדבר עמו לא שמע רק זאת שאמר רבנו לרבי הירש הנ"ל שישבע בנקיטת חפץ שיבא אליו אחר פטירתו תיכף אחר סתימת הגולל.

והנה מעשה זה היה בחרף, וחזר רבי הירש לביתו, אחר-כך נסע המשמש למעדוועדיווקע ובאותו העת היה שם דבר של ילדים שמתו רחמנא לצלן, ורצו אנשי העיר לשלוח איש עם פדיון לרבנו ז"ל אך לא יכלו לקבץ מעות שיהיו על הוצאות הנסיעה ממעדוועדיווקע לברסלב שרחוק הדרך ביניהם, וגם על הוצאות הפדיון, בתוך כך נפטר רבי הירש הנ"ל שם,

שיתחזק ויתגבר בכל כוחו לכלי להתבלבל מתפלתו וממעט עבודתו מחמת היסורים והרפתקאות העוברים עליו, רק יעשה את שלו הן בתורה הן בתפלה ויבטח בהשם יתברך כי לא יעזבנו, כמבאר מזה בלקוטי מוהר"ן בסימן קנ"ה" (מכתב שכתב ר' שמשון בארסקי לר' שמואל הורביץ בשנת תרפז).

(שם החדש ב-קה)

פעם בא אברהם אחד למוהרנ"ת ונתן לו רענדל אחד לפדיון נפש, ובקש ממוהרנ"ת שיתפלל עליו: "בעט גאט פאר מיר" - ותכף יצא מלפני מוהרנ"ת, עד שלא הספיק מוהרנ"ת אפלו לשאל בשלומו וכו'; ומוהרנ"ת שחש כי אותו אברהם נשמש מלדבר עמו ומבקש לצאת ידי חובתו בפדיון שנתן, קרא לו לשוב ואמר לו: "האם זוכר אתה עדין את מה שעבר עליך אחרי נשואיך, שהיתה לך צרה זו וזו והבטחת להשם יתברך שכשיושיע אותך תתחיל לעבדו? והנה עזרך השם יתברך ויצאת מהצרה, אולם עדין לא התחלת לעבדו פהגן כדבריה, ושכחת הבטחתך", וכך הלך ומנה מוהרנ"ת לפני האברהם הזה את כל ההרפתקאות והצרות שעברו עליו, והזכיר לו שבכל פעם הבטיח להשם יתברך שאם יצא מהצרה תתחיל לעבדו יתברך כראוי;

שמע זאת מרבי שלמה מאגריניצער ז"ל ששמש את רבנו, מחמת שאמו השאירה אותו אצל רבנו ז"ל לשמשו, ושרבנו ז"ל ישיא אותו לאשה, והיה נכדו של הרב הצדיק רבי שלמה לויצקער ז"ל תלמיד המגיד הקדוש ממעזריטש זצ"ל. ושמע הענין מפי רבנו ז"ל בעצמו: (קינטרס ימי התלאות).

(שם נח נט)

זה שכבודו רוצה שאציל אותו מצרותיו על ידי תפלה או על ידי איזה מופת - זה דבר שאין לו שחר, כי כבר בעיר טשעהרין בזמן מוהרנ"ת ז"ל היה איש אחד מאנשי שלומנו שהיה בצרה רחמנא לצלן, ורצה לתן למוהרנ"ת ז"ל מעות הרבה לפדיון נפש שיציל אותו מצרותיו, ולא רצה מוהרנ"ת ז"ל לקבל, ואמר לו: 'השם יתברך שלח עליך הצרה לעוררך משנתך, ואתה רוצה שאסיר ממך את הצרה? לא כן האמת', ואמר להאיש הנ"ל שהוא בעצמו יבקש רחמים מהשם יתברך וירבה בתפלה בעד עצמו ויפשפש במעשיו היטב, והוא [מוהרנ"ת ז"ל] גם כן יזכיר אותו לטובה וימתין לתשועת ה' עד עת בא דברו, כי בודאי לא יעזבנו חס ושלום אם יתפלל אליו באמת; ובאם מוהרנ"ת ז"ל אמר כן, אנו מה נענה אבתריהו? גם אמר מוהרנ"ת ז"ל להאיש הנ"ל

באמירת נסח התפלה של הפדיון, אלא על ידי שלוקחים את המעות נעשה ממילא הפדיון. וגם כיום הדרך של פדיון היא באופן זה, שזה נותן פדיון לזה וזה נותן לזה, ונוהגים לומר את נסח התפלה לפדיון נפש: (שם א-קעו)

לרבי יודל ז"ל היו לו שתי קופסאות להרחת טבק, אחת גדולה ואחת קטנה, והיה משתמש עם הקטנה וכשנגמרה היה ממלאה מהגדולה. פעם כשפא אליו אחד עם פדיון בשביל שיתפלל על מקשה לילד כידוע שענין הפדיונות והמופתים נמסר לו אחר פטירת רבנו, אמר "נו אנו יכולים לעשות פדיון גם על ידי הרחת טבק, "נו מיר קענען מאכן א פדיון מיט א שמעק טבק אויך". ולקח ממנה מעט להרחתה, ותיכף ילדה למזל-טוב. (שם הישן ג-ריט)

ספר רבי אייזיק קראסינשטיין ז"ל, ששמע מאביו רבי נחמן, שסבור משה עברו עליו כמה שנים שלא היו לו בנים זכרים, ובא בבקשה לרבי שמואל אייזיק שיתפלל עבורו, והבטיח לו רבי שמואל אייזיק שיזכה לבן זכר, ועבור פדיון נפש בקש ממנו, שבכל שנה יביא לו לראש-השנה זוג לבנים חדשים. וכך הוה, שנפקד וזכה לשנה הבאה לבן זכר, והיה נותן לבנים חדשים לרבי שמואל אייזיק בכל שנה כהבטחתו.

"והנה עתה יש לך עוד צרה, וגם היא באה לך כדי לרמוז לך שתתחיל לעבדו יתברך, כי העקר מתכוננים אליה, ואתה בא ונותן לי רענדל על פדיון?! וכי מה אתה סבור, שאתה שוכרני? וכי שכיר יום אנכי?!" - "דו דינגסט מעך? איך בין דען א נאימטשטיק?!", "אני אתפלל עבורך, ואתה תחזור לאולתך?! והרי העקר כאמור הוא שמתכוננים מלמעלה עליה, רק גם אני אעזר ואתפלל עליך:" (שם)

רבנו אמר לרבי יודל: "דיין זאך איז נעמען פדיונות" - "הענין שלך הוא לקיחת פדיונות". גם אמר: "בפניסה עצמה שנוכנסים לעיר מעדוועדיווקע (ששם היה דר רבי יודל) - הרי היא כבר המתקה" - "איז שוין א המתקה". והנהגה זו אמר רבנו לרבי יודל שיעסק בה עוד בחייו הקדושים.

ואשר על כן היו כלל תלמידי רבנו ואף מוהרנ"ת משתדלים לתן לרבי יודל בכל ערב ראש השנה מעות לפדיון נפש, מלבד מה שנתנו גם בסתם אחד לשני; כי כן היתה דרך כלל אנשי שלומנו בענין הפדיונות, שזה נתן פדיון לזה וזה נתן לזה - "דאס איז דער וועג געווען, דער האט געגעבן דעם און דער האט געגעבן דעם". והדרך של לקיחת הפדיון לא היתה בדוקא פרוכה

ספר לו רבי לוי יצחק שלא נפקד עדין
בזרע של קימא, ואכן בחדש אלול שנת
תרע"ט נולד לו בנו ר' משה ז"ל.

(שם ג-תקז)

פעם נכנסה אשה אחת עם דמי
פדיון להצדיק רבי זושא בהפצירה
בו שיתפלל על בנה החולה מאד עד
כדי סכנה. הלך רבי זושא וקנה בכסף
הפדיון צרכי סעדה וערך סעדה נכבדה,
נכנסה אליו אם היילד וטענה לפניו:
רבי ומורי, חשבתני שתצומו עבור
רפואת בני, ומה לסעדה כזו בשעה זו?
ענה לה רבי זושא: כשאין לזושא מה
לאכל לא שמים בשמים לב לזה, "נו
מה יש אם לזושא אין מה לאכל", אבל
כשזושא עורך סעדה נעשה מזה רעש
בכל העולמות, מה קרה? וחוקרים
ושואלים על זה, וכך ידעו שקבלתי
פדיון עבור בנה החולה, ובעזרת השם
יתרפא. וסיים ואמר בצחות על-פי
הנאמר "סעדנו - וננשעה", שעל-ידי
הסעדה נושע.

(שם ה-תצג)

ויכשגדל הבן, הוא רבי נחמן, היה הוא
בעצמו השליח למסור אותם לרבי
שמואל אייזיק.

(שם ג-רג)

רבי פנחס יהושע, על אף עניותו
הגדולה, נהג לתת פדיון בכל ערב-
ראש-השנה לרבי אבא'לי תלמיד
מוהרנ"ת, שהיה עשיר גדול. על פי מה
שמוכא בלקוטי מוהר"ן חלק א סימן
ר"כ ע"ן שם, וכן נהגו אנ"ש. (שם ד-רצא)

בערב-שבת שלפני ראש-השנה תרע"ח
שחל להיות ביום ראשון, התעלה רבי
אברהם ונפל למשכב, והעבירוהו לבית
אחותו רחל, ושכב שם בחליו עד יום
פטירתו, ומעת נפילתו היה כבד עליו
הדבור. וספר ר' לוי יצחק ז"ל, שבכל
שנה היה נותן לו פדיון בערב ראש-
השנה, אוּלם בשנה זו משום מה נתן
לו הפדיון ביום הקדם, ואכן אחר כך
נחלה מאד כאמור ששכר לא יכל לדבר
יותר. וכאשר נתן לו הפדיון נענה לו
רבי אברהם מעצמו ואמר לו: לשנה
הבאה כבר יהיה לה בן, אף על פי שלא

ליקוטי הלכות

ידי זה עושין פדיון וממשיכין רוח חיים
להחולה, כי עקר החולאת הוא בחינת

בחינת פדיון שמונין המעות כפי
המספרים שצריכין על-פי פגונות, ועל-

”ובחננוני נא בזאת אם לא אפתח לכם ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די”, דהינו שלמות כל החסרונות שנמשך הברכה עד בלי די, כי עקר שלמות החסרונות הוא על ידי צדקה כנ”ל: (הלכות פסח ג, יז)

פדיון בכסף שעושים על כל מיני סורין ודינים שבאין על האדם חס ושלום. כי כל הסורין והדינים חס ושלום הם נמשכין מבחינת שלא כסדר כנ”ל. ועל כן נותנין ממון לחכמי הדור האמתיים, והממון הוא בחינת שמאל שלא כסדר, והחכם הוא כסדר שהוא בחינת חכמה כנ”ל, כי החכם והרב הוא בחינת כהן איש חסד, כמו שכתוב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה וכו’. ודרשו רבותינו ז”ל (מועד קטן יז) אם הרב דומה למלאך ה’ צבאות וכו’. ועל כן על ידי שנותנין הממון להחכם והצדיק האמת, על ידי זה נחזר שלא כסדר ונעשה הכל כסדר, ונמתקין ונתבטלין כל הדינים שהם בחינת שלא כסדר, כי נעשה הכל כסדר. (פדיון בכור ג, ט)

מעלת הפדיון שנותנים ממון לצדיקי אמת כדי לפדות נפשו או נפש יוצאי חלציו מכל מיני צער וחולאת ויסורים חס ושלום על ידי הממון דיקא שנותן להצדיק שהוא הרב האמת המאיר בכח ותלמיד, כי כל מיני צער ויסורים חס

הסתלקות הרוח חיים, בחינת חסרון ששרשו מבחינת מנין וכו’ כנ”ל, ועל כן על ידי המנין דקדשה שמונין המעות על פי פגנות, על ידי זה מגביהין המנין והמספר אל הקדשה. כי זה כלל שאין הדין נמתק אלא בשרשו, ואזי כשממתיקין בחינת המנין והמספר בשרשו, על ידי זה זוכין להמשיך הרוח חיים, שהוא בחינת שלמות החסרון והמנין, ועל ידי זה ממשיכין רוח חיים להחולה.

והעקר על ידי שנותנין המעות לצדקה, כי צדקה הוא בחינת רוח חיים, כמו שכתוב (משלי יב, כח): “בארח צדקה חיים”. כי העני בבחינת חסרון שחסר מכל טוב, ועקר העניות נמשך מחסרון ופגימת הלכנה כדוע. ועל ידי שמרחם עליו ונותן לו צדקה ומשלים חסרונו בבחינת (דברים טו, ח) “פתח תפתח את ידך לו וכו’ די מחסרו אשר יחסר לו”, על ידי זה מרחמין עליו מן השמים ונמשך עליו גם כן בחינת שלמות החסרון, שהוא הרוח חיים דקדשה. ועל כן “צדקה תציל ממות” (משלי יב, ב), שהוא הסתלקות הרוח חיים, כי על ידי הצדקה שממלא חסרונו של העני, נמשך הרוח חיים שהוא שלמות החסרון, בחינת בארח צדקה חיים כנ”ל. ועל כן נאמר בצדקה (מלאכי ג, י):

ועקר הצדקה להכשרים והצדיקים אנשי שלום וכו'. וזה עקר הפדיון, כי על ידי זה נתבטלין כל הצרות שנמשכין מהשנויים שנמשכין מבחינת תרדמה, שמשם תחלת בריאת האדם השני בעולם שהיא האשה, שממנה יצאו כל הדורות כלם, ועל ידי חצות משברין השנה בעת תקף התגברותו, בעת שהגיע הדעת לתכלית המעוט וההסתלקות. ועל כן חצות מסגל כמו פדיון:

חצות מסגל כמו פדיון, כמו שכתב אדוננו מורנו ורבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק א סימן קמט), כי הפדיון הוא על ידי מעות צדקה שנותנין להצדיק והאיש הכשר, ששם עקר תקון הצדקה, כי כשנותנין לרשע ופגום מכל שכן לבעל מחלקת, אזי אדרבא, פוגם יותר, כי הוא חוזר וממשיך השפעת חס ושלום להשנויים שמשם כל הפגמים כנ"ל. ועל כן עקר תקון הצדקה להשתדל לתן להצדיקים והכשרים אנשי שלום באמת, וזה עקר הפדיון, כי על ידי זה נתבטלין כל הצרות שנמשכין מהרע שנאחזו ברבוי השנויים וכו"ל. וזהו גם כן בחינת חצות שקמים מהשנה בחצות לילה ומשברין השנה בעת תקף התגברותו, בעת שהגיע הדעת לתכלית המעוט וההסתלקות, ועל ידי

ושלום נמשכין רק מפגם הדעת חס ושלום, דהינו על ידי שמסיח דעתו חס ושלום מלזכר את ה' יתברך בכל עת ורגע בבחינת הלוא כי אין אלקי בקרבי מצאוני כל הרעות האלה חס ושלום כי אין יסורין בלא עון וכל העונות נמשכין על ידי הרוח שטות שהוא פגם הדעת הנ"ל... כל היסורים והחסרונות על ידי שנפגם הממון והפרנסה על ידי פגם הדעת עד שאינו זוכה להארת הרצון. ועל כן נותנין מעות על פדיון להצדיק שממשיך הארת הדעת הנ"ל, כי על ידי המעות שנותן לו נתתקן כל ממונו ונמשך על ממונו ופרנסתו הארת הרצון הנ"ל שהוא עקר התקון הנמשך על ידי הארת הדעת וכשמיאר הרצון נתתקן ונתמלא כל החסרונות. כי כל הישועות והטובות על ידי הארת הרצון:

"חצות לילה אקום וכו'", כי זה מעלת חצות נדוד השנה שמשם כל השנויים, שעל ידי זה תקון הכל כנ"ל. ועל כן היה יציאת מצרים בחצות וכו"ל. ועל כן חצות מסגל כמו פדיון, שהוא על ידי מעות הצדקה שנותנין להצדיק והאיש הכשר ששם עקר תקון הצדקה, כי כשנותן לרשע ופגום ומכל שכן לבעל מחלקת, אדרבא, פוגם יותר, כי חוזר וממשיך השפעת חס ושלום להשנויים.

הַעֲתִידָהּ, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים: וּפְדָה כְּנֶאֱמָר
 יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל גּוֹאֲלֵנוּ ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ
 וְכוּ', וּמְסִימִין: גָּאֵל יִשְׂרָאֵל, כֹּל זֶה הוּא
 בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן, כִּי עַל-יְדֵי הָאֲרֶת
 הַרְצוֹן עַל-יְדֵי בְרַכַּת קְרִיאַת שְׁמַע
 וְקְרִיאַת שְׁמַע בְּעֲצֻמָּה עַל-יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ
 פְּדִיּוֹן הַנַּ"ל שֶׁמִּמַּתִּיק כֹּל הַדִּינִים, שְׁעַל-
 יְדֵי זֶה עָקֵר הַגְּאֻלָּה שֶׁהוּא יִתְבַּרֵךְ פּוֹדֶה
 וְגוֹאֵל אוֹתָנוּ בְּכֹל עֵת, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים
 שָׁם: פּוֹדֵנוּ וּמְצִילֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמָךְ וְכוּ'.
 וְעַל-יְדֵי זֶה אָנוּ בְּטוֹחִים שִׁפְדָנוּ וְיִגְאָלֵנוּ
 גָּאֻלָּה שְׁלֵמָה עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ צְדִקְנוּ.

(שם ט)

בְּבִקֵּר אוֹמְרִים אֲמַת וְיִצְיֵב וְנִכּוֹן וְקָיָם
 וְכוּ', כִּי אַז הוּא בְּחִינַת הַתְּגָלוֹת אוֹר
 הָאֲמַת שִׁיתְגַּלֶּה בְּעֵת הַגְּאֻלָּה שֶׁהוּא
 בְּחִינַת יוֹם, אֲבָל בְּלִילָה בְּחִינַת חֲשֻׁכַת
 הַגְּלוּת, אַז עָקֵר הַהִתְחַזְּקוֹת הוּא עַל-
 יְדֵי אַמוּנָה לְבַד שְׁזֵהוּ בְּחִינַת בְּרַכַּת
 אֲמַת וְאַמוּנָה עֲרֵבִית שֶׁהוּא גַם כֵּן
 בְּרַכַּת הַגְּאֻלָּה בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הַנַּ"ל כְּמוֹ
 שְׁמִסִּימִין: כִּי פְדָה ה' אֶת יַעֲקֹב וְגָאֵלוֹ
 מִיַּד חֲזַק מִמֶּנּוּ וְכוּ' וּמְסִימִין: גָּאֵל
 יִשְׂרָאֵל.

(שם ל)

גָּאֵלֶת מִצְרַיִם, בְּחִינַת פְּדִיּוֹן, כְּמוֹ
 שְׁכַתוּב (דְּבָרִים יג): וְהַפּוֹדֶה מִבֵּית עֲבָדִים
 וְכוּ'.

(שם מט)

מְבִיאִין מִמּוֹן לְהַצְדִּיק בְּשָׁבִיל פְּדִיּוֹן

זֶה מְבַטְלִין כֹּל הַשְּׁנוּיִים וְכוּ' כַּנַּ"ל, וְעַל
 כֵּן חֲצוֹת מְסַגֵּל כְּמוֹ פְּדִיּוֹן. (ריבית ה, ה)
 מְבִיאִין מַעוֹת לְפְדִיּוֹן לְהַצְדִּיק, כִּי
 מַעוֹת בְּחִינַת דִּינִים, וְכֹשֶׁהַצְדִּיק לֹקַח
 הַמַּעוֹת לְפָרְנֶסְתּוֹ וְאֶכֶלְתּוֹ, עוֹלָה
 הַמַּעוֹת לְשֶׁרֶשׁ הַפָּרְנֶסֶה שֶׁתְּלוּי בְּמִזְלָא
 כְּמוֹ שְׂאֻמְרוֹ רְבוּתֵינוּ ז"ל, הֵינּוּ בְּבְחִינַת
 תְּרִין מְזֻלִין דְּדִקְנָא קְדִישָׁא, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת עֵת רְצוֹן הַנַּ"ל, כְּמוֹכֵן בְּכּוֹנֵנוֹת,
 וְעַל-יְדֵי זֶה נִמְתַּקֵּין הַדִּינִים, עַל-יְדֵי
 בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא הָעֵקֶר, כִּי
 אֶפְלוּ כְּשִׁעוּשֵׁין פְּדִיּוֹן פְּרֻטֵי צְרִיכִין
 לְקַבֵּל אֵיזָה הָאֲרָה מִשָּׁם, כְּמוֹכֵן בְּמָקוֹם
 אַחֵר (בְּסִימָן סא). וְזֶה בְּחִינַת בְּזַת מִצְרַיִם
 וּבְזַת הַיָּם שֶׁהִזְהִירָם ה' יִתְבַּרֵךְ עַל זֶה
 מְאֹד כְּדֵי לְקַיֵּם הַבְּטָחָתוֹ שֶׁהִבְטִיחַ
 לְאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם "וְאַחֲרֵי
 כֵן יֵצְאוּ בְּרִכּוּשׁ גָּדוֹל", כִּי כְּשִׁישְׂרָאֵל
 הוֹצִיאֻהוּ הָעֲשִׂירוֹת וְהִרְכּוּשׁ מִמִּצְרַיִם
 וְכֹא לְיָדָם לְרִשּׁוֹת דִּקְדָּשָׁה זֶה בְּחִינַת
 הַפְּדִיּוֹן שֶׁהוּא עַל-יְדֵי שְׁבָא הַמַּעוֹת לְיַד
 הַצְדִּיק, כִּי יִשְׂרָאֵל נִגְדָה הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
 וְהַמִּצְרַיִם נִקְרְאוּ בְּכֹל צְדִיקִים כְּמוֹ
 שְׁכַתוּב: וְעַמּוֹ כָּלֶם צְדִיקִים וְכוּ', וְעַל-
 כֵּן כְּשִׁבָא הִרְכּוּשׁ לְיָדָם נִמְשָׁךְ בְּחִינַת
 הַפְּדִיּוֹן.

(ברכת השחר ה, יד)

אַחֵר קְרִיאַת שְׁמַע אוֹמְרִים בְּרַכַּת הַגְּאֻלָּה
 שֶׁהִיא בְּרַכַּת אֲמַת וְיִצְיֵב שֶׁמִּזְכִּירִין שָׁם
 גָּאֵלֶת מִצְרַיִם וּמְבַקְשִׁין עַל הַגְּאֻלָּה

על-פי שְהִיָּה מִצְוָה רַבָּה אֶף-עַל-פִּי כֵן "חכם לב יקח מצות" שהוא מִשֶּׁה שְׁלָקַח אֶז עֲצֻמוֹת יוֹסֵף שֶׁנִּסְתַּלַּק לְשָׁם, כִּי דִיָּקָא בְּכַח זֶה יְכוּלִין לְהַמְתִּיק דִּינִים בְּבַחֲנֵינָת פְּדִיוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנִּלְעֵל-עַל-יַדֵּי הַבְּזָה וְהַרְכוּשׁ שְׁלָקַחוּ אֶז וְכוּ'. (שם ג)

וְזֶה (תהלים קל): יחל ישראל אל ה' כי עם ה' החסד, שְׁבִדְדָאֵי יַעֲשֶׂה חֶסֶד, אֶף: וְהַרְבֵּה עֲמוּ פְדוּת, שְׁיֵשׁ לוֹ הַרְבֵּה פְדוּת וְיִשׁוּעוֹת שְׁצָרֵיָהּ לְהוֹשִׁיעַ אֶת הָאָדָם וְלִפְדוּתוֹ מִכַּפָּה וְכַמָּה מִיַּי צְרוּת בְּגִשְׁמִיּוֹת וְרוֹחַנִיּוֹת, עַל-כֵּן אֵי אֶפְשֶׁר שְׁיִמְלֵא חֶסְרוֹנוֹ מִיַּד וְצָרֵיָהּ רַק לִיחַל לְהוֹ, כִּי הוּא יִתְבַּרְךְ מְרַבֵּה לְפְדוּת אֶת הָאָדָם וְצָרֵיָהּ לְהַמְתִּין עַד שְׁיִפְדֶּה אוֹתוֹ מִהַצָּרָה הַיּוֹתֵר גְּדוּלָה מִזֹּאת, וְאַחַר כֵּן יִוֹשַׁע גַּם בְּזֶה, כִּי אֵין בַּעַל הַנֶּס מִפִּיר בְּנִסּוֹ. וְהַעֲקָר הוּא מֵהַ שְׁהוּא יִתְבַּרְךְ פּוֹדֶה אֶת יִשְׂרָאֵל עַל-יַדֵּי הַפְּדִיוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנִּלְעֵל שֶׁל הַצְּדִיקִים מִכָּל עֲוֹנוֹתָם. (שם טו)

דַּרְךְ הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים הַיּוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת פְּדִיוֹן שְׁמַתְחֵלָה עוֹשִׂים פְּדִיוֹן עַל פִּי כְּבוֹנֵתֵיהֶם הַקְּדוּשׁוֹת שְׁעַל-יַדֵּי זֶה מִמְתִּיקִים כָּל הַדִּינִים שֶׁבְּכָל הָעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּתֵי דִינִים וּמְמַשִּׁיכִים בַּחֲנִינָת הָאֲרַת הַרְצוֹן שְׁעַל-יַדֵּי זֶה עַקֵּר הַפְּדִיוֹן כַּנִּלְעֵל. וְאַחַר כֵּן הֵם מְתַפְּלִים תְּפִלָּתָם שְׁצָרִיכִים עַל זֶה הַחוּלָה וְכִיּוֹצֵא כַּמְבֹאֵר בְּכָל הַפְּדִיוֹנוֹת הַמוֹבָאִים בְּסִפְרִים

שֶׁהוּא הַמְתַּקֵּת הַדִּינִים, כִּי עַקֵּר הַדִּינִים הֵם בְּהַמָּמוֹן שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת ל"ט מְלֵאכּוֹת בַּחֲנִינָת אֲכִילַת וּפְרִנְסַת הָאָדָם שֶׁנִּתְקַלְקַל עַל-יַדֵּי אֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת וְכוּ', שְׁעַל-כֵּן צָרִיכִין לְהַבִּיא מָמוֹן דִּיָּקָא, וְאֶז כְּשֶׁהַצְּדִיק אוֹכֵל וּמִתְפָּרְנֵס מִזֶּה הַמָּמוֹן וְאֲכִילָתוֹ בַּבַּחֲנִינָת (יִשְׁעִיָּה נח) וְהַשְּׂבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נִפְשָׁהּ וְכוּ' שְׁמַשֵּׁם שְׂרֵשׁ בַּחֲנִינָת הַפְּדִיוֹן, עַל-יַדֵּי זֶה נִמְתַּק כָּל הַדִּינִים וְכוּ' עַל-יַדֵּי בַּחֲנִינָת פְּדִיוֹן הַנִּלְעֵל, וְזֶה בַּחֲנִינָת מִצְוֹת אֲכִילַת שֶׁלֶשׁ סְעֻדוֹת, כִּי דִיָּקָא עַל-יַדֵּי אֲכִילַת שֶׁבֶת וּבִפְרָט עַל-יַדֵּי אֲכִילַת סְעֻדָה שְׁלִישִׁית נִמְשָׁה בַּחֲנִינָת פְּדִיוֹן הַנִּלְעֵל... וַיִּקַּח מִשֶּׁה אֶת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף (שְׁמוֹת יג). וְזֶה הָיָה כְּשִׁישְׂרָאֵל עָסְקוּ בְּבִזָּה שְׁהָיָה תִּקְוֹן גְּדוּל כִּי קִיָּמוּ בְּזָה מִצְוָה רַבָּה שֶׁהִזְהִירָם ה' יִתְבַּרְךְ (שָׁם יא): דְּבַר נָא וַיִּשְׁאַלוּ וְכוּ', כְּדֵי לְקַיֵּם: וְאַחֲרֵי כֵן יִצְאוּ בְּרִכּוּשׁ גְּדוּל (בְּרֵאשִׁית יט). כִּי הַרְכוּשׁ וְהַעֲשִׂירוֹת בְּעֲצֻמוֹ שֶׁהוֹצִיאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, זֶה בַּחֲנִינָת פְּדִיוֹן שֶׁהוּא מָמוֹן שְׁנוֹתֵן הָאִישׁ הַהִמוּנִי לְהַצְּדִיק, שְׁעַל-יַדֵּי זֶה דִּיָּקָא נִמְתַּק הַדִּין וְכוּ', וּבְכִלְלֵיּוֹת, יִשְׂרָאֵל כָּלֵם צְדִיקִים, וְכִשְׁהוֹצִיאוּ הַמָּמוֹן וְהַעֲשִׂירוֹת מִזֶּה־מֵת מִצְרַיִם לְקַדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת צְדִיקִים זֶה בַּחֲנִינָת פְּדִיוֹן וְכוּ'. אֲבָל כָּל זֶה בְּכַח הַצְּדִיק הַגְּדוּל הָאֲמִתִּי שְׁעוֹלָה עַד רַעְוָא דְרַעְוִין. וְעַל-כֵּן אֶף-

הגאָלָה כְּמוֹ שְׁמִסְיָמִין גָּאֵל יִשְׂרָאֵל הַיְנוּ
בְּחֵינַת פְּדִיּוֹן הַנַּ"ל בְּחֵינַת פְּדוּת וּגְאֻלָּה.
וְעַל־כֵּן בְּאַמַּת מְבֹאָר בְּפִנּוֹנוֹת שְׁבִכְרַכַּת
אַמַּת וַיִּצִיב עוֹלָיִם עַד לְהִיכַל הַרְצוֹן. כִּי
שָׁם עָקַר הַגְּאֻלָּה וְהַפְּדִיּוֹן הַנַּ"ל. וְתַכְּף
וּמִיד צְרִיכִים לְסַמּוֹךְ גְּאֻלָּה לְתַפְלָה. כִּי
תַכְּף אַחַר בְּחֵינַת הַפְּדִיּוֹן שֶׁהִמְתִּיקוּ כָּל
הַדֵּינִים וְעָלוּ בְּהִיכַל הַרְצוֹן צְרִיכִין תַּכְּף
לְהַתְּפִלֵּל כִּי בֵּן דָּרָךְ הַפְּדִיּוֹן וְכַנֵּ"ל.

(שם טט)

קְדוּשִׁים. וְכֵן הוּא בְּכָל־לִיּוֹת סֵדֶר
הַתְּפִלָּה שְׁבִתְחִלָּה עַל־יְדֵי קְרִיאַת שְׁמַע
וּבְרִכּוֹתֶיהָ עוֹלָיִם עַד הַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן
וּמְמַשִּׁיכִין הָאֵרֶת הַרְצוֹן וְכַנֵּ"ל. וְעַל־יְדֵי
זֶה נַעֲשֶׂה בְּחֵינַת פְּדִיּוֹן, בְּחֵינַת הַמְּתַקֵּת
הַדֵּינִים, שְׁזֶה עָקַר תַּקּוּן כָּל סֵדֶר הַתְּפִלָּה
בְּקִרְבָּנוֹת וּפְסוּקֵי דְזִמְרָה וּקְרִיאַת שְׁמַע
וּבְרִכּוֹתֶיהָ שֶׁהַכֹּל הוּא לְהַמְתִּיק כָּל
הַדֵּינִים וּלְהַאֲוִיר הַרְצוֹן. עַד שְׁמַגִּיעִין
לְבִרְכַּת אַמַּת וַיִּצִיב שֶׁהוּא בְּחֵינַת בְּרַכַּת

עלים לתרופה

תְּהוֹמוֹת הַרְבֵּה וְכוּ' בְּנֹדָאֵי מַה שְׁשָׁלַחְתָּ
לְהַתְּפִלֵּל וּלְעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן הַטִּיבוֹת אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ, כִּי אֵין לָנוּ בְּמַה לְהַמְלִט כִּי
אִם בְּתַפְלָה וּצְדָקָה וְכוּ', אִךְ בְּמַכְתָּבְךָ
אַתָּה מְרַעֵשׂ עַל הַדְּבָר יוֹתֵר מִדָּאֵי,
הָאֲמַת יְדַעְתִּי מְכַאוֹבֵי לְבָבְךָ אִף עַל פִּי
כֵּן הִתְּכַרַח לְהַחֲיוֹת אֶת עֲצָמְךָ בְּכָל עֵת
וּלְהַסִּיחַ דַּעְתְּךָ מִצַּעְרְךָ וּלְבַלִּי לְהִיּוֹת
כְּרוּךְ אַחַר הַצַּעַר כֹּל כֶּה חַס וְשָׁלוֹם.
(טט)

שְׁלוֹם לְאַהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי שְׂיַחְיָה.
מְכַתָּבְךָ קִבְּלַתִּי בְּיוֹם ה', וּבְיוֹם אֶתְמוּל
עִם סֶךְ שְׁלֹשָׁה גְדוּלָיִם עַל פְּדִיּוֹן, יְהִי
רְצוֹן שְׂיִמְתְּקוּ הַדֵּינִים מֵעֲלֵיהֶם עַל

הַחֲצִי רוּבָל חֲדָשׁ קִבְּלַתִּי וְעָשִׂיתִי מַה
שְׁמַטְל עָלַי לְהַתְּפִלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
עָרַב שַׁבַּת סְמוּךְ לְקִבְּלַת שַׁבַּת וְאַמְרַתִּי
הַתְּפִלָּה שֶׁל הַכ"ד [עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה]
מִיַּי פְּדִיּוֹנוֹת וְכוּ'. הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲוֹרֵר
לֵב הַצַּדִּיק שְׂיִכּוֹל לְעֲשׂוֹת זֶה הַפְּדִיּוֹן,
וַיִּבְטַל כָּל הַגְּזֵרוֹת קָשׁוֹת מֵעֲלֵינוּ וּמֵעַל
כָּל יִשְׂרָאֵל. (מ)

אַהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי מְכַתָּבְךָ קִבְּלַתִּי עַל
יְדֵי מוֹסֵר כְּתַב זֶה וְעַל יְדֵי רַבִּי אֱלִיהוּ,
גַּם חֲצִי רוּבָל חֲדָשׁ עַל פְּדִיּוֹן, וְהוּמָה
עָלַי לְבִי עַל צַעְרְךָ, אִךְ אַתָּה מְרַעֵשׂ
עַל הַדְּבָר יוֹתֵר מִדָּאֵי, כִּי כְּבָר הִקְדַּמְתִּי
לְהוֹדִיעַךָ שֶׁעַל הָאָדָם עוֹבְרִין בְּהִתְּכַרַח

יצחק הכהן בן רבי יודיל. והקיץ אותי וספר לי שפכר הוא בביתי התחתון, ובוכה לפני הצדקת מרת אדיל תחיה כי אשתו נחלשה מאד עד למות. וכן היה כי בשעה זאת נפטרה, אף הוא בעצמו עם בנו החתן עלו אחר כך לבית העליה שלי ותכף בבואו נפל על רגלי ונשק אותם בכח גדול, עד שאני מרגיש כח הנשיקה ברגלי, וכן עשה כמה וכמה פעמים שנפל על רגלי ונשקם הרבה. ובקש ממני מחילה בבכיה בדמעות זולגות. ואמר חטאתי, כל המסירות היה על ידי מה אעשה תמחלו לי, ונתן לי שני רובל כסף על פדיון. ובכה שאין לו יותר לתן והבטיח אם יוכל לתקן מה שקלקל בודאי יתקן להשתדל לטובתי בכל כחו. ואמר שגם היום אני יכול לכנס לפה. יתר מזה אי אפשר לבאר הפל, לכו חזו מפעלות ה', מי יתן שפן יזכו כל המתנגדים לפייס אותי לטובתם הנצחית. ודרכי ה' נעימים מאד מאד. גדולים מעשי ה' מאד עמקו מחשבותיו, שמחו אחי ורעי בישועת ה'. עד הנה לא עזבנו רחמי וחסדיו, כן יוסי פכלי פכלים להראות לנו חסדו, וישועתו יתן לנו, הכל בכח הניזון הקדוש חסד שבחסדים, שמחו בה' ובצדיקיו הקדושים. (רנח)

מה אמר לה בני חביבי, כי אני מכרח

ידי פלא עליון וכו', ויראה להודיעני מענין ישועתו שפכתב, השם יתברך יגמר בעדו לטובה בכל האפנים בגוף ונפש. וממון, ולא יגע לריק חס ושלום, רק יזכה על ידי כל מה שהשם יתברך מסבב עמו בכל יום ובכל עת להתקרב על ידי זה להשם יתברך באמת. (קנג)

מה מאד גדול צערי וכאבי על חלייך בפרט על ענין הקדחת רחמנא לצלן בעל הרחמים יעורר רחמי העצומים עליך ועלינו ויסיר ממך כל מחלה מהרה ותשוב לאיתנה בשלמות מהרה אמן כן יהי רצון, ונכון לך בטיח יהיה שבודאי אין אתה יוצא ממחשבותי, וגם אבקש כל יקירי אנשי שלומנו להתפלל עליך, ותשלח על פדיון לידידנו כבוד רבי יודיל, אפלו איזה סך מעט תוכל לשלח, והשם יתברך ישמע תפלותינו ברחמים ותזכה לכתיבה וחתימה טובה לחיים טובים ארפים ולשלום. (קנד)

דע שנתתי שני זהובים לידידנו הרב וכו' מורנו הרב רבי יודיל גרו יאיר על פדיון בשבילך. (קנז)

פורים תקצ"ח... בערך ג' שעות אחר חצות בא לביתי איש אחד אשר מסר אותי כמפרסם ובא בבכי רבה ועצומה בקדה וכריעה והשתחויה. ובתחלה שלח אלי את המלמד שלו ידידנו רבי

מכתבך עם המעות לפדיון נפש. השם יתברך ירחם עליך ועלי, וישלח לך רפואה שלמה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף בתוך שאר חולי ישראל. (שפו)

הנה בני שיחיו, דרכי זה זמן רב, הינו מן אחר הסתלקות כבוד אדוני אבי ומורי ורבי זללה"ה זכותו יגן עלינו, לתן בכל ערב ראש השנה על פדיון ביד ידידנו הרב נחמן הנ"ל על טובת צרף הכלל שלנו. וגם בשנה העברה נתתי לו ח"י זהובים כדוע להם. עתה כאשר נעלם ממני מכתבי לא אוכל לדעת אם יש בידי לתן ח"י זהובים לפי מעמדי כעת. לכן בני שיחיו, עליכם קסמיכנא לתן לו בערב ראש השנה על פדיון על שם הכלל, כמה שתבינו, וכל המוסרי וכו'. והעקר במטבע כסף דיקא. וכמה שתתנו אקבל בחשבון, וה' הטוב יפדה אותנו מכל רע. וימשך עלינו ברכה וחסד וישמיענו כל טוב זה מה להחיות... רצוף פה קוויטיל, ויעתיקו ממנו עוד אחד כתבניתו, ולתן אחד על ציון הקדוש ואחד למסר לדידנו רבי נחמן הלוי עם הפדיון על שם הכלל שלנו. וה' יאריך ימינו ושנותינו בטוב ובנעימים אמן כן יהי רצון

(מכתבי ר' יצחק יד)

להודיעך צערי, כי בני דוד צבי שיחיה חזר ונחלש על כאבו במוצאי שבת קדש אשר קשה לסבל מרירת צעקתו. ועתה הקל עליו קצת, אך עדין לא קם ממטתו. השם יתברך יסעדהו מהרה וישיבהו לאיתנו. אין לי שום בטחון על שום תחבולה כי אם על השם יתברך לבד. לך לבד עינינו תלויות עד שתחננו. זאת נחמתי בעניי מה שאני יודע שאין לי שום סמיכה כי אם על השם יתברך לבד. ואני מזהיר אותך ואת רבי נחמן ורבי דוד וכל אנשי שלומנו שתתפללו הרבה להשם יתברך עבורו, כי הרחמנות גדול מאד עליו ועלי ונגע לכלכם. ויקבל ממוסר כתב זה שני זהובים ויחלקם לר' דוד ור' נחמן הנ"ל ויהיו לפדיון עליו וירבו רחמים עבורו. והשם יתברך ישמע תפלתם ותפלתנו בכחו הגדול ו"ל ובזכות מעט הצדקה. אולי יחוס אולי ירחם ולה' הישועה. ויש לי הרבה לדבר, כי אף על פי כן חסדי ה' כי לא תמנו. ובנדאי יתהפך הכל לטובה אך אי אפשר להאריך עתה. ובעל הרחמים ירחם עליו וירפאהו וישעו תכף ומיד ולא יבוא עוד לידי מחלה כלל, וקויתי לה' שאודיעו מהרה ישועתו. (רצח)

בשעה זאת בא רבי דוד נרו יאיר והביא

מכתבי רבי נתן רבי יהודה

שְׁאֲנִי רוֹצֶה לִילֵךְ עַל קַבְרֵי הַצְּדִיקִים לְצַעֵק וְלִזְעַק בְּתַפְלָה וּבְתַחֲנוּנִים עֲבוּר רְפוּאָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת וְעֲבוּר כָּל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמִנּוּ. וְדַעְתִּי נוּטָה שֶׁיִּתְאַסְפוּ מִנֵּין מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמִנּוּ, וְיִקְחוּ הַסֵּף שֶׁיִּשְׁלַם לְאֲנָשִׁי שְׁלוֹמִנּוּ, וְיַעֲשׂוּ מִזֶּה הַמַּעוֹת פְּדִיוֹן עַל צִיּוֹן הָאָרֶץ, וְיֹאמְרוּ תְהִלִּים מִן צ' עַד ק"ז, וְאַחַר כֵּן לֹמַר קִפִּיטָל ל"ט וּס"ב וּשְׁמוֹ וְשֵׁם אָמוֹ בְּתַמְנִיָּא אֶפִּיָּה וְיִהְיֶה רְצוֹן אַחַר תְּהִלִּים, וְאַחַר כֵּן כְּלַכְּס לֹמַר הַתַּפְלָה מִפְּדִיוֹן סִימֵן קכ"ג. כִּי אֵין אֲנוּ צְרִיכִין לְדָם וְלִשְׁתַּק בְּזָה, רַק לְצַעֵק וְלִזְעַק וְלַעוֹרֵר רַחֲמִים עָלֵינוּ, וְלַהוֹדִיעַ לְכָל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמִנּוּ הִירְאִים שׁוֹכְנֵי עֶפְרָי, לַעוֹרֵר אוֹתָם שֶׁיִּמְלִיצוּ טוֹב בְּעַדוֹ, כִּי הוּא פְּאָרְנוּ וְהַדְרַתְנוּ וְהוּא מִמְחַזְקֵי הַבְּנֵין שֶׁל רַבְּנּוּ ז"ל וּמְתוּמְכֵי אוּרִיתָא.

(ד)

מִכְתָּבָה קִבְּלִיתִי לְנִכּוֹן וְתַכְפֵּי עֲשִׂיתִי פְּדִיוֹן עֲבוּרוֹ וְנִתְתִּי הַמַּעוֹת לְצַדִּיקָה כֵּן יַעֲזֹר ה' שֶׁיִּהְיֶה הַפְּדִיוֹן שְׁלוֹ מַעַת כְּתִיבַת הַמְּכָתֵב מֵאוּמָן וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹר לָנוּ שֶׁנִּשְׁמַע חַיֵּשׁ מִהֵר רְפוּאָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת כִּי הוּא אוֹהֵבֵנוּ בְּאַמֶּת וְאוֹהֵב רַבְּנּוּ ז"ל וְכָל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמִנּוּ בְּאַמֶּת. (עב)

הָיָה לִי לְצַעֵר שֶׁיִּדְיִי הִנְתִּיק וְחָסִיד הַגְּבִיר הַכָּשֶׁר יֵרָא אֱלֹקִים ר' אַבְאֲלַע אֵינוֹ בָּקוּ הַבְּרִיאָה אֶךְ בְּלִילָה זֹאת אִמְרַתִּי זֹאת הַתַּפְלָה מִהַפְּדִיוֹן עֲבוּרוֹ וְכֵן צְרִיכִים כָּל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמִנּוּ שֶׁהִגִּיעַ לָהֶם מַעוֹת מִמֶּנּוּ שֶׁיַּעֲשׂוּ פְּדִיוֹן עֲבוּרוֹ וְלֹמַר הַתַּפְלָה הַנ"ל כִּי הוּא מִחֲזִיק בְּנֵין רַבְּנּוּ ז"ל וְיֵרָא שְׁמַיִם כְּזֶה... חֲצִי בִישְׁלִיק תַּתָּן לְרַבִּי קַלְמָן גֵּרוֹ יְאִיר עֲבוּר פְּדִיוֹן בְּתִי, שֶׁיִּלְךְ עַל קַבְרֵי הָאָרֶץ הַקְּדוֹשׁ לְהַתַּפְּלָל עָלֶיהָ וְעַל בְּנֵיהָ גֵּרוֹ יְאִיר, שֶׁיִּשְׁלַח לָהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חַיֵּשׁ מִהֵר רְפוּאָה שְׁלָמָה, וְגַם עַל שְׂאָר קַבְרֵי צְדִיקִים. (ט)

בְּבִקְרָה הִלְכִיתִי עִם הָאֲבָרָה מו"ה נִתָּן גֵּרוֹ יְאִיר, עַל צִיּוֹן הַצְּדִיק מו"ה רַבִּי נַחֲמָן הָאֲרִיֶּעֱנִיקֵי וְרַבִּי מַעֲנַדִּיל פְּרִימִישְׁלַאנֵר וּר' מַעֲנַדִּיל מוֹיִטְעֶפֶסֶק וְרַבִּי אַבְרָהָם קַאֲלִיסְקֵר וְשְׂאָר צְדִיקִים, וְקִבְּלִיתִי אֲצֵל הָאֲבָרָה הַנ"ל חֲצִי בִישְׁלִיק וְנִתְתִּי עַל פְּדִיוֹן עַל צִיּוֹן רַבִּי נַחֲמָן הַנ"ל עֲבוּרָה, וְאִמְרַתִּי הַתַּפְלָה אֲשֶׁר תִּקְנֶן אֲדַמּוּ"ר מוֹהֲרֵנ"ת לֹמַר בְּשִׁבִיל פְּדִיוֹן. (מט)

צַעֲרֵי גָדוֹל מְאֹד מִיִּדְיִי הַגְּבִיר יְדִיד ה' אֵהֵב צַדִּיקָה וְחָסֵד רַבִּי אַבְאֲלַע גֵּרוֹ יְאִיר,

נתבלבל מחי מאד, ובודאי אני מתפלל עליו בכל עת. אך עתה צריך להרבות בתפלה, כי אין לנו להשען פי אם על תפלה ותחנונים, ולומר תהלים כמבאר בשיחות הר"ן בסימן צ"ח שתהלים היא משענת. ותכף תתן פדיון כמנין שמו פאריס (שם מטבע), כי רבנו ז"ל צוה להרבות בפדיונות, ובטח בה' שפודאי יאריך ימיו ושנותיו. (פג)

אני מבקש מאת ידידי אהבי לתן עבורי על פדיון שתי בישליקים על ציון האר"י ז"ל, ותחלק לאנשי שלומנו ולהצניג לחשובני ולומר התפלה מהפדיון. (פח)

אחותי חנה תחיה אינה בקו הבריאה מאד, ולומר לאנשי שלומנו להתפלל עליה, והיא שולחת שמונה עשר על פדיון לאנשי שלומנו. (ק)

המעות של פדיון אחותי חנה תחיה, לחלק פי היא אינה בקו הבריאה להתפלל עליה. (קיח)

הנה ביום ד' באר' אלטר גרו ואמר שיש לו מכתב ממה ליד, ואמר לי בעל פה שבנה הקר חולה בחלי החם, והמכתב נאבד אצלו. ותכף הלכתי עם זוגתי תחיה על קברי הצדיקים ממדינתנו, הינו ר' נחמן ור' מענדלי ור' אברהם קאליסקיר ועוד צדיקים זכותם

קבלתי מכתבך שזוגתך מקבלת רפואות מהדאקטיר, השם יתברך יעזר לה שההלוואה שהלוית לי המעות יהיו במקום פדיון נפש, ויהיו מקימים בה ורפא ירפא, אך אין אני מבין אותך שאתה עשה שלא כרצון רבנו ז"ל, שרבנו ז"ל הזהיר על הדאקטיר שלא לקבל מאתו רפואות, והזהיר מאד לשמר את הגוף מאד. והלא כתבתי לך כמה מכתבים שאל תבגד באשת נעוריה ובפרט אשה פשרה, על כן מה מועיל הרפואות כשאחר כך עשה דברים קשים, הלא אתה בעצמך צריך לעכב אותה מלעשות דברים שאינה כפי כחה. אך כל זה מחמת שאתה מחסר בטחון ותמיד בעצבות ומרה שחרה וכל הדאגות נפל עליה, והיא בודאי תכף ביגון ואנחה. אך אתה צריך להפך היגון ואנחה שלה לשמחה וששון, והוא רפואה. ומי שהוא שמח הוא מצליח, ולך אכל בשמחה לחמה, ותקיים מכל מלמדי השכלתי, לא לרעה חס ושלום רק לטובה, ותאמין ותבטח בה' יתברך שפודאי לא יעזב אותך השם יתברך ותקבל מהשם יתברך הפרנסה שלה בתפלה ובשמחה. (פ)

אודות מה שכתבת לי בסוף מבנה גרו יאיר שפא לביתו בכאב ראש וחמימות,

בישליקיס, ותלך אתה ורבי איזיק גרו יאיר ורבי יואל הירש גרו יאיר על ציון האר"י הקדוש, ושם תעשו עבודה פדיון, ותחלק המעות לאלו האנשים, וגם תלך על ציון אבי זללה"ה, וגם לומר לכל אנשי שלומנו שיבקשו רחמים עליה. (קנט)

גן עלינו, ועשיתי פדיון עבורו ממעות מתנה שלי. וגם היום התפללתי עליו, השם יתברך ישמע תפילתי וישלח לו רפואה שלמה בזכות פל הצדיקים ובזכות רבנו ז"ל ותלמידו הקדוש. (קלד)

אני מבקש מאתך שתלוה לי שני

עצות המבוארות

ומאמין בהשגחה פרטית פראוי, בלי שום חכמות וחקירות, פי רק אדם כזה מכנה "אדם גדול". כה מבאר בכל ספרי האמת ובפרט בלקוטי הלכות: (ראש השנה יד)

ערב ראש השנה צריך לתת פדיון. הינו, לתת צדקה לשם פדיון, הן בשביל עצמו, הן עבור בני ביתו. ובדאי ראוי, אם יש באפשרותו, לתת פדיון זה לאדם גדול, הינו מי שיש בו דעת תורה באמת, ירא שמים אמת

מתני שמואל

בדאי אני מקים ועושה פדיון עבורכם כל יום ומבקש עבורכם, ובפרט בעת שאני על המקומות הקדושים, והשם יתברך ישמע תפלתנו אמן פן יהי רצון. (שם נ)

קימתי בקשתך לעשות פדיון עבור זוגתך תחיה. ובכל יום ויום הנני עושה לה פדיון ומבקש עבורה בכל התפלות ויהי רצון שיהיה לה רפואה שלמה. (ח"א ח)

גנזי אבא

שְׁלוֹ, מֵאַחַר שֶׁבְרוּךְ ה' אֵין אָנִי מִכָּל
הַמְּקַבְּלִים, וְאֵינִי נִצְרָךְ לְזֶה, זֶה דְרָכִי
תְּמִיד, וְהוּא הַדִּין בְּנִדּוֹן דִּין אֵין אָנִי
רוֹצֵה לְזִכּוֹת בְּהַכְּסֵף כָּלֵל. וְאֵל יַחְשְׁדֵנִי
כְּבוֹד תּוֹרַתוֹ אוֹלֵי מְשׁוּם שֶׁסְּכּוּם
מִצָּעַר הוּא חֲלִילָה וְחָס, אֶפְלוּ מֵאָה
פְּעָמִים כָּכָה גַם כֵּן, כֵּן הִנְהֵג אֶצְלִי.
אֲבָל מֵאַחַר שֶׁבְנִדּוֹן דִּין אֵין אֶפְשָׁר
בְּחִזְרָה מֵאַחֲרֵי הַדֶּרֶךְ שְׁנִית, הוּא
אֶחָת מִשְׁתֵּי אֵלֶּה, אוֹ שֶׁתּוֹדִיעֵנִי עַל
יְדֵי מִכְתָּב לְמִי מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְמַסֵּר
הַכֶּסֶף בְּתוֹרַת צְדָקָה מְשֻׁלָּה, אוֹ שְׂיִהְיֶה
מִנְחָ תַּחַת יְדֵי יְדִידֵנוּ הַגָּבֵאֵי הַר"ר
לִוֵי יִצְחָק שְׁלִיט"א, עַד שֶׁכְּבוֹדוֹ יָבֹא
לְהַשְׁתַּקֵּעַ כָּאֵן בְּאַרְץ הַקֹּדֶשׁ בְּשַׁעַר
טוֹבָה וּיִקְבְּלוּ מִמֶּנּוּ. (קעז)

עַל דְּבַר בְּקִשְׁתּוֹ מֵאֵתִי לֹמַר הַתְּפִלָּה
שֶׁל פְּדִיוֹן, גַּם לְהַזְכִּיר זִוְגָתוֹ תַּחֲיָה
לְהַלְדָּתָהּ בְּנִקְל זָרַע שֶׁל קִנְיָא וְכוּ',
וְיוֹצֵאֵי חֲלָצִיו שְׂיִחִיו לְאַרְבֵּי יָמִים וְשָׁנִים
טוֹבִים, אֵלּוּ הַדְּבָרִים שְׂיֵשׁ בְּיַדִּי לַעֲשׂוֹת
הַגְּנִי מְחִיב מִתּוֹרַת גְּמִילוּת חֶסֶד וְכְבוֹד
וְאֶהְבֵּת חֲבָרִים לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְכוּ' וְכוּ'. וְכֵן אָנִי
נוֹהֵג גַּם כְּאֵן לְכָל הַמְּבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי לֵאמֹר
תְּפִלַּת הַפְּדִיוֹן מִסְפָּר לְקוּטֵי תְּפִלוֹת
(קכג), אֲמַנֵּם אָנִי מוֹדִיעַ לְהַנּוֹתֵן הַכֶּסֶף
שֶׁאֲנִי מְקַבֵּל רַק עַל מְנַת לְהַחְזִיר לוֹ
אַחַר הָאֲמִירָה אֶת הַכֶּסֶף, וְהוּא בְּעֶצְמוֹ
יִתֵּן לְצְדָקָה לְכָל מִי שְׂיִרְצֶה, מֵאַחַר
שֶׁכְּבֹר הַפְּרִישׁוֹ יִתֵּן לְצְדָקָה מִתּוֹרַת
גְּדֵר. וְאֵין כְּוִנָּתִי כָּלֵל לְזִכּוֹת בְּהַכְּסֵף

ליקוטי מוהר"ן

עם פירוש

נעימות נצח

ג

א פֶּשְׁחָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אָמַר לְרַבִּי עֲקִיבָא: חֲמָה עֵזָה בְּעוֹלָם. כִּי לֹא הָיָה אֶז מִי שְׂיֻכַּל לְהַמְתִּיק הַדִּין, כִּי הָיָה צָרִיךְ לְפַדְיוֹן לְהַמְתִּיק הַדִּין, וְלֹא נִמְצָא. כִּי בְּאַמַּת אַחַר הַהַמְתָּקָה וְהַפְּדִיּוֹן, אֶז דִּיקָא טוֹב

[א] תורה ג – "פדיון נפש". הנושאים העיקריים בתורה זו הם: רפואה, פדיון נפש והמתקת דינים. אין במקורותינו מידע מתי והיכן אמר רבנו תורה זו. ראה גם בתורות בליקוטי-מוהר"ן ח"א קפ, וכן רטו, שפדיון הנפש הוא נושא מרכזי בהן. בתורה שלנו רבנו מתמקד בפדיון הנפש כתנאי מוקדם לרפואה עליידי רופאים.

א פֶּשְׁחָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אָמַר לְרַבִּי עֲקִיבָא: חֲמָה עֵזָה בְּעוֹלָם (סנהדרין קא, א). רבי אליעזר הגדול הוא רבי אליעזר בן הורקנוס, רבו של רבי עקיבא ובעל 'פרקי דרבי אליעזר'. רש"י מפרש את דברי רבי אליעזר "חמה עזה יש בעולם" שרבי אליעזר התכוון שחמה זו מופנית כלפיו עצמו, ושזוהי הסיבה שחוליו היה כבד כל-כך (שם ד"ה חמה עזה). המהרש"א דוחה פירוש זה מפני שרבי אליעזר אמר "חמה עזה יש בעולם" – כלומר הוא כיוון את דבריו לתלמידיו שבאו לבקרו (שם ד"ה חמה עזה). אחרים מפרשים שרבי אליעזר סבר שהוא סבל ייסורים למען אנשי דורו (רי"ף ועיין יעקב על עין יעקב סנהדרין קפו). רבי אליעזר בן הורקנוס חי בדור הראשון שלאחר חורבן בית-המקדש. היהודים סבלו אז גזירות קשות והיו נתונים לרחמי כל קיסר רומאי שעלה לשלטון. עניות וגזירות שמד היו רק שתיים מבין הצרות שהתגברו על העם היהודי באותה שעה, כמפורט בגמרא, במדרש, ובספרי תולדות ישראל של התקופה.

כִּי לֹא הָיָה אֶז מִי שְׂיֻכַּל לְהַמְתִּיק הַדִּין,

[ג] גזירה של ייסורים משמים לא נועדה להעניש אלא לרפא את האדם מחולשתו הרוחנית. בליקוטי-מוהר"ן ח"א סה: ג רבנו מלמד: "כל הייסורין באים בכוונה מהשם יתברך לטובתו, אם להזכירו שישבו בתשובה, אם למרק עוונותיו". ייסורים אלה מתגלים בעולם הגשמי בדרכים רבות מספור, כולל רעב, עניות ומחלות. כשאדם נעשה חולה, פירוש הדבר שנגזרה עליו גזירה ממרום וכעת מידת הדין פועלת עליו. רבנו יבאר שכל עוד הדין הזה לא נמתק, המחלה תמשיך להתפתח כפי שנגזר מלכתחילה.

כִּי הָיָה צָרִיךְ לְפַדְיוֹן לְהַמְתִּיק הַדִּין,

[ד] מנהג ישראל מקדמת דנא שמי שסובל ייסורים כלשהם נותן לצדיק צדקה ומבקש ממנו להתפלל בעדו. צדקה זו נקראת 'פדיון נפש' פירושה נתינת סכום כסף או חפץ בעל ערך לצדיק כדי שימתיק את הגזירה – הדין – שנגזרה על האדם. הפדיון מזרז את ביטול הגזירה השמימית (ראה תורת-נתן א על ליקוטי-מוהר"ן ח"א קמט). הפדיון ממתיק את הדין בבית-דין של מעלה, ורק יחידים מבין הצדיקים המופלגים יכולים לפעול פעולה רוחנית זו (עי' ליקוטי-מוהר"ן ח"א רטו; שם קפ).

תורה ג סעיף א

קעא

לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָה עַל־יְדֵי רְפוּאוֹת, כִּי אֲזִי דִיקָא, אַחַר הַפְּדִיּוֹן וְהַהֲמַתְקָה, יֵשׁ רְשׁוֹת לְרֹפֵא לְרַפְּאוֹת.

כִּי הִנֵּה בְּאֵמֶת, אֵיךְ יִכּוֹל הָרֹפֵא לְחַגֵּר מִתְּנִיּוֹ לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָה עַל־יְדֵי רְפוּאוֹת וְסַמִּים, הֲלֹא אֵינּוּ יוֹדֵעַ הַסֵּם הַצָּרִיךְ לְרַפְּאוֹת אוֹתוֹ הַחוֹלָה, כִּי יֵשׁ סַמִּים הַרְבֵּה שֶׁהֵם מְסַגְּלִים לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָאֵת, אֵךְ בְּוַדַּאי הַחוֹלָה אֵינּוּ יִכּוֹל לְהַתְרַפֵּא כִּי־אֵם עַל־יְדֵי סֵם פְּלוֹנֵי הַמֵּיחָד לְרַפְּאוֹתוֹ, כִּפִּי שֶׁנִּגְזַר לְמַעְלָה.

כִּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה, שֶׁגּוֹזְרִין לְמַעְלָה, שִׁיתְרַפֵּא

וְלֹא נִמְצָא.

[ה] כאמור לעיל, רבי אליעזר הגדול חי בדור הראשון לאחר חורבן הבית, שבמהלכו שררו גזירות קשות במיוחד נגד עם־ישראל. נראה שמשום כך רבנו אומר שלא נמצא מי שיוכל להמתיק את הדין. האר"י הקדוש מלמד שלא היו בעולם גזירות קשות כאלה מאז חטא אדם הראשון בגן־עדן. לכן המתקת הגזירות הללו יכלה להתקיים רק על־ידי עשרת הרוגי מלכות שמסרו את נפשם למות על קידוש השם (שער מאמרי רשב"י פקודי; ראה גם ליקוטי־מוהר"ן ח"א רס והערה ה שם). על־פי המתואר בפיוט 'אלה אזכרה' (תפילת מוסף של יום הכיפורים) עשרת הרוגי מלכות וידאו תחילה שהגזירה אכן נגזרה עליהם משמים, ולאחר מכן מסרו עצמם למוות מלא בייסורים (ראה גם איכה רבה ב: ד). אף־על־פי שמסירות הנפש שלהם פעלה פדיון וסייעה להמתיק רבות מן הגזירות שנגזרו על ישראל, הדבר היה שנים לאחר חוליו של רבי אליעזר, שלא היה לו כל פדיון בשעתו.

כִּי בְּאֵמֶת אַחַר הַהֲמַתְקָה וְהַפְּדִיּוֹן, אֲזִי דִיקָא טוֹב לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָה עַל־יְדֵי רְפוּאוֹת, כִּי אֲזִי דִיקָא, אַחַר הַפְּדִיּוֹן וְהַהֲמַתְקָה, יֵשׁ רְשׁוֹת לְרֹפֵא לְרַפְּאוֹת.

[ו] רבנו מלמד כאן שקודם שיוכל הרופא לרפא את המחלה, צריך לעשות פדיון כדי להמתיק את הדין שממנו המחלה נובעת. רבנו יצטט להלן את מאמר חז"ל השלם בדבר הרשות שניתנה לרופא לרפא (וראה הערה טו).

כִּי הִנֵּה בְּאֵמֶת, אֵיךְ יִכּוֹל הָרֹפֵא לְחַגֵּר מִתְּנִיּוֹ לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָה עַל־יְדֵי רְפוּאוֹת וְסַמִּים, הֲלֹא אֵינּוּ יוֹדֵעַ הַסֵּם הַצָּרִיךְ לְרַפְּאוֹת אוֹתוֹ הַחוֹלָה, כִּי יֵשׁ סַמִּים הַרְבֵּה שֶׁהֵם מְסַגְּלִים לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָאֵת, אֵךְ בְּוַדַּאי הַחוֹלָה אֵינּוּ יִכּוֹל לְהַתְרַפֵּא כִּי־אֵם עַל־יְדֵי סֵם פְּלוֹנֵי הַמֵּיחָד לְרַפְּאוֹתוֹ, כִּפִּי שֶׁנִּגְזַר לְמַעְלָה.

כִּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה, שֶׁגּוֹזְרִין לְמַעְלָה, שִׁיתְרַפֵּא עַל־יְדֵי סֵם פְּלוֹנֵי

ליקוטי מוהר"ן חלק ג עמוד 102-5824641 לשימוש פרטי בלבד עבור לומדי התורה החזרתי

ליקוטי מוהר"ן חלק ב

קעב

על־ידי סם פֿלוני ועל־ידי איש פֿלוני, ביום פֿלוני. ואם פֿן, איך יכול
הרפא להכניס עצמו לרפאות, הלא אינו יודע הסם, שנגזר למעלה.
אבל אחר ההמתקה והפדיון אז יכול לרפאות. כי מה שצריך
שיתרפא דיקא על־ידי סם פֿלוני ואיש פֿלוני, הוא מחמת מדת הדין,
שכפי מדת הדין נגזר שימשך החולאת עד אותו הזמן ויום פֿלוני,

ועל־ידי איש פֿלוני, ביום פֿלוני.

[ז] מובא בגמרא (עבודה זרה נה, א, בתרגום מעט הארמית):

אמר לו זונין לרבי עקיבא: לבי ולבך יודעים שעבודת כוכבים אין בה ממש, ואולם הרינו
רואים אנשים שהולכים לעבודה זרה כשהם שבורים ובאים כשהם שלמים, מה טעם הדבר?
אמר לו: אמשול לך משל למה הדבר דומה – לאדם נאמן שהיה בעיר וכל בני עירו היו
מפקידין אצלו שלא בעדים, ובא אדם אחד והפקיד לו בעדים; פעם אחד שכח והפקיד אצלו
שלא בעדים. אמרה לו אשתו: בוא ונכפרנו! אמר לה: וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן
אנו נאבד את אמונתנו?

אף כך ייסורין – בשעה שמשגרין אותן על האדם משביעין אותן: שלא תלכו אלא ביום פלוני
ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל־ידי פלוני ועל־ידי סם פלוני. כיוון שהגיע זמן
לצאת, הלך זה לבית עבודת כוכבים. אמרו ייסורין: דין הוא שלא נצא; וחזורין ואומרים: וכי
מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו?
וזהו שאמר רבי יוחנן: מאי דכתיב (דברים כח ט) "וחלים רעים ונאמנים" – רעים בשליחותן
ונאמנים בשבועתן.

רבנו למד מכאן שהייסורים והרפואה שניהם נובעים מן הגזירה האלוקית: עד מתי יימשכו,
וכיצד בדיוק יירפאו.

ואם פֿן, איך יכול הרפא להכניס עצמו לרפאות, הלא אינו יודע הסם, שנגזר
למעלה.

אבל אחר ההמתקה והפדיון אז יכול לרפאות.

[ח] כשהגזירה נמתקת, החולי יכול להירפא מיד. כפי שרבנו יבאר כעת, אין כל צורך להמתין
שתסתיים תקופת הייסורים שנגזרה מראש, וגם לא שהרפואה תתחולל על־ידי הרופא
המסוים או התרופה המיוחדת שנקבעו בשעת הגזירה.

כי מה שצריך שיתרפא דיקא על־ידי סם פֿלוני ואיש פֿלוני, הוא מחמת מדת הדין,
שכפי מדת הדין נגזר שימשך החולאת עד אותו הזמן ויום פֿלוני,

[ט] מידת הדין האלוקית משליטה את הצדק בעולם. מובא במדרש (בראשית רבה יב: טו):

"ה' אלהים" – [משל] למלך שהיו לו כוסות ריקים, אמר המלך אם אני נותן לתוכן חמין, הם
מתבקעין. צונן, הם מקריסין, ומה עשה המלך – עירב חמין בצונן ונתן בהם ועמדו.
כך אמר הקדוש ברוך הוא: אם בורא אני את העולם במידת הרחמים – הוי חטייה סגיאין ניהוי

תורה ג סעיף א

קעג

וְעַל כֵּן נִגְזַר שְׁלֵא יוּכַל לְהִתְרַפְּאֵת כִּי־אִם עַל־יְדֵי סְבוּת אֱלוֹ, דְּהִינּוּ סַם פְּלוֹנִי וְאִישׁ פְּלוֹנִי, כְּדֵי שְׂיִמְשֵׁךְ הַחֹלְאָת עַד יוֹם פְּלוֹנִי, כִּי כְּפִי הַזְּמַן שְׂצָרִיךְ שְׂיִמְשֵׁךְ הַחֹלְאָת, כְּךָ גּוֹזְרִין הַסְּבוּת לְרְפוּאָתוֹ, כְּדֵי שְׁלֵא יוּכַל לְהִתְרַפְּאֵת עַד שְׂיִזְדַּמְּנוּ יַחַד סְבוּת אֱלוֹ: סַם פְּלוֹנִי וְאִישׁ פְּלוֹנִי, בְּאִפְּן שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ רְפוּאָה כִּי־אִם בְּיוֹם פְּלוֹנִי;

אַבְּל כְּשֶׁעוֹשִׂין פְּדִיוֹן וּמַמְתִּיקִין הַדִּין, וְאִזִּי נִתְּבַטַּל הַגְּזֵרָה, אִזִּי קָדַם שְׂגוֹזְרִין דִּין אַחֵר, כִּי כְּשֶׁנִּמְתַּק דִּין זֶה אִזִּי גּוֹזְרִין דִּין אַחֵר, וּבִין כְּךָ וּבִין

חטאיו רבים]. במידת הדין – האיך העולם יכול לעמוד. אלא הרי אני בורא אותו במידת הדין ובמידת הרחמים, והלוואי יעמוד.

מבואר בקבלה שכל הדברים נבראו והפכו למציאות עליידי תערוכת של חסדים ממידת החסד וגבורות ממידת הדין. בכללות, חסדים מציינים מידות כמו אהבה וחמלה. כיוון שהם מתבטאים במידה ניכרת באופן של ריבוי ונתינה, הקבלה משייכת אותם לצד הימני של אילן הספירות ובפרט לספירת החסד. גבורות, לעומת זאת, מציינות כוח ודין. הן מתבטאות בעיקר בריסון וצמצום, ולכן הקבלה משייכת אותם לצד שמאל של אילן הספירות ובפרט לספירת הגבורה. אצל האדם, הגבורות ומידת הדין מופיעות בצורה של גזירות וייסורים. לכן 'דין' ו'גבורה' משמשות בקבלה ובחסידות כמילים נרדפות.

וְעַל כֵּן נִגְזַר שְׁלֵא יוּכַל לְהִתְרַפְּאֵת כִּי־אִם עַל־יְדֵי סְבוּת אֱלוֹ, דְּהִינּוּ סַם פְּלוֹנִי וְאִישׁ פְּלוֹנִי, כְּדֵי שְׂיִמְשֵׁךְ הַחֹלְאָת עַד יוֹם פְּלוֹנִי, כִּי כְּפִי הַזְּמַן שְׂצָרִיךְ שְׂיִמְשֵׁךְ הַחֹלְאָת, כְּךָ גּוֹזְרִין הַסְּבוּת לְרְפוּאָתוֹ, כְּדֵי שְׁלֵא יוּכַל לְהִתְרַפְּאֵת עַד שְׂיִזְדַּמְּנוּ יַחַד סְבוּת אֱלוֹ: סַם פְּלוֹנִי וְאִישׁ פְּלוֹנִי, בְּאִפְּן שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ רְפוּאָה כִּי־אִם בְּיוֹם פְּלוֹנִי;

[1] רבנו מבאר כאן שכשחכמים מלמדים שנגזר על הייסורים לצאת "ביום פלוני ובשעה פלונית ועל-ידי פלוני ועל-ידי סם פלוני" הם מתכוונים לתנאים שקבעה מידת הדין האלוקית כשנגזרה הגזירה. להלן (וראה הערה כ) רבנו יקשר את מידת הדין עם שם אלהים.

אַבְּל כְּשֶׁעוֹשִׂין פְּדִיוֹן וּמַמְתִּיקִין הַדִּין, וְאִזִּי נִתְּבַטַּל הַגְּזֵרָה, אִזִּי קָדַם שְׂגוֹזְרִין דִּין אַחֵר, כִּי כְּשֶׁנִּמְתַּק דִּין זֶה אִזִּי גּוֹזְרִין דִּין אַחֵר,

[1א] לאחר שהגזירה מתבטלת, אדם עלול לעשות מעשה שיעורר שוב דין מן השמים, ויגזרו עליו גזירה חדשה. שהרי "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז כ). ייתכן גם שאותו אדם היה אמור לחולל שינוי בעקבות ביטול הגזירה – תשובה, תפילה – וכשעובר הזמן שנקצב לכך והוא עדיין עומד במריו, גוזרים עליו דין אחר.

ליקוטי מוהר"ן חלק ב

קעד

כָּךְ, דְּהִינּוּ אַחַר הַמִּתְקַת הַדִּין הָרֵאשׁוֹן קָדָם שְׁגוּזְרִין דִּין אַחַר, אָזִי יִכּוֹל הָרוּפָא לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָה עַל־יְדֵי סָמִים, כִּי אָזִי אֵין דִּין, וְאָזִי יוֹכַל לְהַתְּרַפֵּאת עַל־יְדֵי אֵיזָה סַם שִׁיְהִיָּה, כִּי אֵין צְרִיךְ דְּוָקָא סַם פְּלוּנִי וְכוּ' מֵאַחַר שְׂאִין דִּין כִּנ"ל.

נְמַצָּא, שְׂאִי אֶפְשֵׁר לְרוּפָא לְרַפְּאוֹת כִּי־אִם עַל־יְדֵי פְּדִיוֹן, שְׂצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פְּדִיוֹן תְּחִלָּה לְהַמְתִּיק הַדִּין, וְאָז דְּוָקָא יֵשׁ רְשׁוּת לְרוּפָא לְרַפְּאוֹת כִּנ"ל.

וְזֶהוּ "וְרַפָּא יִרְפָּא" (עַם שְׁתֵּי הַתְּבוֹת) מְסַפֵּר פְּדִיוֹן נַפְשׁ. כִּי עֶקֶר

וּבִינָן כָּךְ וּבִינָן כָּךְ, דְּהִינּוּ אַחַר הַמִּתְקַת הַדִּין הָרֵאשׁוֹן קָדָם שְׁגוּזְרִין דִּין אַחַר, אָזִי יִכּוֹל הָרוּפָא לְרַפְּאוֹת הַחוֹלָה עַל־יְדֵי סָמִים, כִּי אָזִי אֵין דִּין, וְאָזִי יוֹכַל לְהַתְּרַפֵּאת עַל־יְדֵי אֵיזָה סַם שִׁיְהִיָּה, כִּי אֵין צְרִיךְ דְּוָקָא סַם פְּלוּנִי וְכוּ' מֵאַחַר שְׂאִין דִּין כִּנ"ל.

[יב] לאחר שנמתק הדין שנקבע בגזירה הראשונה, הייסורים של אותה גזירה נפסקים. בתקופת הביניים, קודם שדין אחר נגזר, הרופא יכול לטפל במחלה באמצעות כל תרופה שהיא. השבועה שנשבעו הייסורים – שהם לא יעזבו את האדם אלא "כיום פלוני ובשעה פלונית ועל־ידי פלוני ועל־ידי סם פלוני" – מתבטלת בזכות המתקת הדין. חשוב לציין שעל־פי מה שלימד כאן רבנו, משעה שהפדיון נפעל עבור החולה, יש לתרופה מיד הכוח לרפא, קודם שתיגזר עליו גזירה נוספת ותצא לפועל.

נְמַצָּא, שְׂאִי אֶפְשֵׁר לְרוּפָא לְרַפְּאוֹת כִּי־אִם עַל־יְדֵי פְּדִיוֹן, שְׂצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת פְּדִיוֹן תְּחִלָּה לְהַמְתִּיק הַדִּין, וְאָז דְּוָקָא יֵשׁ רְשׁוּת לְרוּפָא לְרַפְּאוֹת כִּנ"ל.

[יג] רבנו ביאר שכל עוד הגזירה של הייסורים פעילה, האופן היחיד שרופא יוכל לרפא את החולה הוא רק אם עשו עבורו פדיון. אחרת הגזירה עדיין תהיה בתוקף והסבל לא יפחת עד שיגיעו הזמן, התרופה והרופא שנועדו לכך.

מנגד, אם אכן עושים פדיון, הגזירה נמתקת וישנה אפשרות שטיפול רפואי יועיל לחולה. לחילופין, לפעמים הפדיון מאפשר לגוף להתרפא מעצמו. בתפילה שחיבר ר' נתן על יסוד התורה שלנו, הוא מתחנן לה' שיציל אותו מהזדקקות לרופאים, אפילו לטובים שבהם. הרפואה, על־פי עדות הרופאים עצמם, אינה מדע מדויק, וגורמת יותר נזק מתועלת (ליקוטי־תפילות). התנגדותו של ר' לשימוש ברופאים ידועה היטב (ראה שיהות־הר"ן ג). תורה זו מלמדת שכשאים מוכרח לפנות לרופא, הוא צריך לתת תחילה צדקה כדי לפעול פדיון, כיוון שהפדיון, ולא הפעולה הרפואית, הוא הממתיק את הגזירה ומביא רפואה.

וְזֶהוּ "וְרַפָּא יִרְפָּא" (עַם שְׁתֵּי הַתְּבוֹת) מְסַפֵּר פְּדִיוֹן נַפְשׁ. כִּי עֶקֶר הַרְפּוּאָה – עַל־

כל הזכויות שמורות למכון לחילת צבי, 02-5824641 לשימוש פנימי בלבד עבור לומדי התורה החמנית

קעה

תורה ג סעיף ב

הַרְפוּאָה – עַל־יְדֵי פְדִיּוֹן דְּקָא, עַל־יְדֵי שְׂמִמְתִּיקִין הַדִּין.

וְזֶה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָּה: 'מִכָּאן שְׁנַתְנָה תּוֹרָה רְשׁוּת לְרוּפָא לְרַפְאוֹת'. מִכָּאן דִּיקָא, הִינּוּ אַחַר הַפְּדִיּוֹן, אִזְ דִּיקָא יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַרְפוּאָה לְרַפְאוֹת, כִּי קָדָם הַפְּדִיּוֹן אֵין רְשׁוּת לְהַרְפוּאָה לְרַפְאוֹת, כִּי צָרִיךְ לְהַתְרַפֵּאת עַל־יְדֵי סַם פְּלוּנֵי וְכוּ' כַּנ"ל. רַק אַחַר הַפְּדִיּוֹן וְהַתְּמַתְקָה אִזְ יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְרַפְאוֹת כַּנ"ל.

גַּם הַחֲלוּק שְׂבִיין הַנְּקֻדוֹת שֶׁל וְרַפָּא וְרַפָּא הוּא כִּי וְרַפָּא בְּחוּלָם,

ב

יְדֵי פְדִיּוֹן דְּקָא, עַל־יְדֵי שְׂמִמְתִּיקִין הַדִּין.

[יד] המילים ורפא ורפא הן בגימטרייה 578. אם נוסיף 1 עבור כל מילה נגיע ל-580, כמנין פדיון נפש. מכאן שהרפואה במהותה מתחוללת על־ידי פדיון הנפש.

וְזֶה שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּנָם לְבִרְכָּה: 'מִכָּאן שְׁנַתְנָה תּוֹרָה רְשׁוּת לְרוּפָא לְרַפְאוֹת'. מי שגורם נזק גופני לחברו, מחויב לכסות את כל הוצאות הרפואה שנגרמו לו מהפציעה, נוסף על הוצאות אחרות כמו אבדן ימי עבודה או בושה. התורה אומרת על כך (שמות כא יט) "אם יקום וְהִתְהַלֵּךְ בְּחוּץ עַל מְשַׁעֲנָתוֹ וְנָקָה הַמַּכָּה רַק שְׂבָתוֹ יִתֵּן וְרַפָּא יִרְפָּא". והגמרא לומדת (ברכות ס, א): "תני דבי רבי ישמעאל: 'ורפא ירפא' – מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות" (ראה שולחן ערוך יו"ד שלו: א). רבנו מעמיק כעת בפירוש מאמר חז"ל זה.

מִכָּאן דִּיקָא, הִינּוּ אַחַר הַפְּדִיּוֹן, אִזְ דִּיקָא יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַרְפוּאָה לְרַפְאוֹת, כִּי קָדָם הַפְּדִיּוֹן אֵין רְשׁוּת לְהַרְפוּאָה לְרַפְאוֹת, כִּי צָרִיךְ לְהַתְרַפֵּאת עַל־יְדֵי סַם פְּלוּנֵי וְכוּ' כַּנ"ל. רַק אַחַר הַפְּדִיּוֹן וְהַתְּמַתְקָה אִזְ יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְרַפְאוֹת כַּנ"ל.

[טז] רבנו קורא את המילה "מכאן" לא כפשוטה, כמסקנה הנובעת מן הדברים הקודמים, אלא כציון שלב בתהליך: מכאן והלאה. כלומר דווקא לאחר שהתקיים "ורפא ירפא" – דהיינו התבצע פדיון נפש – ניתנת לרופא הרשות לרפא את האדם. קודם הפדיון המחלה נוכחת בגלל הדין והגזירה שחלים על האדם, ושום רפואה אינה יכולה לבטלם. לאחר הפדיון (וקודם שנגזר דין חדש) הטיפול הרפואי הוא האמצעי הטבעי שעל ידו החולה נרפא. כפי שלימד רבנו, הרשות של הרופא לרפא היא רק כשהוא משמש שליח שמימי לשחרר את החולה ממחלתו משעה שזמנה תם. האפשרות הנוספת היחידה לרופא לרפא היא כאשר הגזירה שעל החולה התבטלה או נמתקה על־ידי פדיון נפש.

גַּם הַחֲלוּק שְׂבִיין הַנְּקֻדוֹת שֶׁל וְרַפָּא וְרַפָּא הוּא כִּי וְרַפָּא בְּחוּלָם, יִרְפָּא בְּצִירֵי,

[יז] הכפלת פועל היא דרכה של התורה להמריץ אדם לנקוט פעולה מסוימת (ראה כתובות סו, ב). כדי להדגיש שמי שגורם נזק גופני לחברו חייב לספק לו טיפול רפואי עד שהוא נרפא

קעו

ליקוטי מוהר"ן חלק ב

**יִרְפָּא בְּצִירֵי, הִינּוּ כִּי חוֹלָם הוּא בְּחִינַת הַמְּתָקָה, כְּמוּבָא בְּכַתְבֵי
הָאֲר"י זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שְׁחוֹלָם - גִּימְטְרִיא שְׁלֹש הַיּוֹת, שֶׁהֵם
מִמְתִּיקוֹן שְׁלֹשָׁה אֱלֻקִּים שְׁבַגְרוֹן, שֶׁהֵם מַחִין דְּקַטְנוֹת, שְׂוִוְרָדִין**

לגמרי, התורה כופלת את הביטוי "ורפא ירפא". תחילה ורפא בחולם, ואז ורפא בצירי. רבנו
יבאר כעת את משמעות סימני הניקוד השונים הללו.

הִינּוּ כִּי חוֹלָם הוּא בְּחִינַת הַמְּתָקָה,

[יח] המילה חולם קרובה בצלילה להחלמה, כלומר רפואה (ראה ישעיה לח טז). בהקשר של התורה
שלנו, ניקוד החולם רומז להחלמה ולהמתקת הדינים.

כְּמוּבָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה,

[יט] הדבר מובא בפרי עץ חיים שער חזרת העמידה (ו). האר"י מלמד שהאותיות ורל"ש, ראשי
התיבות של "וישם לך שלום" מתוך ברכת כהנים, עולות בגימטרייה 336. מספר זה שווה
לשלוש פעמים שם ייחוד (26, מכונה שם הוי') ועוד שלוש פעמים שם אלהים (86). בהקשר
של התורה שלנו, משמעות הדבר היא שהשלום והמנוחה מן הגזירה – דהיינו החלמה –
מושגים כאשר הדינים של שלושת שמות אלהים נמתקים על-ידי שלוש שמות הוי', על-ידי
הייחוד בין שני השמות הקדושים הללו. ההערות שלהלן יבארו רעיון זה ויבהירו את הקשר
שלו לחולם ולהמתקת הדינים.

שְׁחוֹלָם - גִּימְטְרִיא שְׁלֹש הַיּוֹת, שֶׁהֵם מִמְתִּיקוֹן שְׁלֹשָׁה אֱלֻקִּים שְׁבַגְרוֹן,

[כ] בליקוטי מוהר"ן ח"א פ: ד רבנו מלמד: "היות שהוא חסדים, כמו שכתוב (תהלים מב ט):
"יומם יצוה ה' חסדו". בפסוק זה דוד המלך מתאר כיצד ה', הוי', מעניק לו את חסדו. לכן
שם הוי' קשור לחסדים (ראה הערה ט לעיל).

עניין 'שלוש ההיות' התבאר על-ידי האר"י הקדוש בשער הכוונות (חזרת העמידה פ"ז, ש"ם
שלום; דרושי הפסח יב ד"ה מוציא מצה; פרי עץ חיים שער קריאת שמע פרק כב; שם שער חג המצות פרק
ב). נביא כאן את עיקרי הדברים.

כידוע בקבלה, העולם הזה הגשמי משתלשל מן העולמות הרוחניים שלמעלה ממנו,
והוא עשוי בדוגמתם. לכן כשם שיש בעולם הזה אברים גשמיים של האדם, יש בעולמות
העליונים "אברים" רוחניים כביכול, ב'צלם אלקים' שברא ה' יתברך, שמהם השתלשלה
ונוולדה המציאות הגשמית המקבילה.

ב"גרון" של מעלה יש שלושה צינורות: קנה, ושט וורידים. שלושת הצינורות הללו מלאים
דם, שצבעו אדום, גוון המורה על תוקף מידת הדין שבמיצרי הגרון. שלושת הצינורות
הללו מקבילים לשלושת השרים המוזכרים אצל פרעה: שר האופים מקביל לוושט; שר
המשקים מקביל לקנה, ודרכו עולה הלחלוחית מן הריאה; ושר הטבחים מקביל לוורידים,
שמוליכים דם.

המילה שר עצמה רומזת לשם אלהים במילוי יו"דין, ובריבוע. נסביר: כאשר כותבים את
שם אלהים במילוי כזה: אלף למד הי יוד ממ, הוא עולה בגימטרייה 300, כמו האות ש במילה

קעז

תורה ג סעיף ב

בְּגָרוֹן, וּנְמַתְקִין עַל-יְדֵי שְׁלֹשׁ הַיּוֹת, גִּימְטְרִיא חֲלָם.

שר. וכאשר כותבים את שם אלהים "בריבוע", כלומר כך: א אל אלהי אלהים, הוא עולה בגימטרייה 200, כמו האות ר במילה שר. לכן המילה שר מורה על שם אלהים. שלושת השרים האמורים לעיל, המקבילים לשלושת הצינורות שבגרון הם שלושה שמות אלהים שבגרון. ואכן, שלוש פעמים אלהים בגימטרייה הן 258, וכאשר מוסיפים עוד 1 עבור המילה עצמה, מקבלים 259, כמניין גרון.

רבנו אומר כאן על-פי האר"י ששלושת ההיות ממתיקים את שלושה האלקים שבגרון. שלושת ההיות הם מוחין (חב"ד) דגדלות, וכל אחד מהם נכתב במילוי אותיות שונה:

חכמה – יוד הי ויו הי.

בינה – יוד הי ואו הי.

דעת – יוד הא ואו הא.

שלושה מוחין דגדלות אלה ממתיקים את שלושת המוחין דקטנות, הלא הם שלושה שמות אלהים שבגרון, שנכתבים בשלושה מילויים שונים. בכל אחד משלושת המילויים הללו, כל האותיות מלבד אחת מאותיות באופן זהה, אבל האות ה משתנה:

חכמה – אלף למד הי יוד מס.

בינה – אלף למד הה יוד מס.

דעת – אלף למד הא יוד מס.

שלוש פעמים יהוה עולות בגימטרייה 78. גם המילה חלם עולה 78. מכאן שהחולם מציין חסדים ואהבה, כמו שלוש ההיות, הממתיקים את הדינים שבשלושה שמות אלהים.

שְׁהֵם מִחִין דְּקִטְנוֹת, שְׂיִוְרְדִין בְּגָרוֹן,

[כא] המושג הקבלי הבא שרבנו מביא כאן מן האר"י הקדוש הוא 'מוחין דקטנות'. בליקוטי מוהר"ן ח"א עו: ה רבנו מלמד: "וזהו בחינת מוחין דקטנות, שהם בחינת דינים. ומי ששכלו צח הוא בגדלות המוחין, והוא בחינת רחמים וחסדים" (ראה גם ליקוטי מוהר"ן ח"א פ: א והערה יג; וראה עץ חיים ו: א, ו: ג). כמבואר בהערות שם, הקבלה מלמדת שמציאותם של דינים קשים מציינת מצב תודעה של 'מוחין דקטנות', כלומר תודעה מצומצמת ובלתי מוארת. אם אין ממתיקים את הדינים, הצמצום וקטנות המוחין נעשים יותר ויותר קשים. הסכנה שהדבר יקרה קיימת כל זמן שישנם דינים ותודעה מצומצמת. ואף-על-פי שהדינים הם גילוי טהור של מידת הדין האלוקית, יש להם נטייה להשתלשל ולהפוך למציאות שלילית של קליפות, כוחות הרע של הסיטרא-אחרא (ראה גם ליקוטי מוהר"ן ח"א עב הערה יז; וליקוטי מוהר"ן ח"א סו הערה סח). רבנו לימד עד כה את הקשר בין דינים, שם אלהים והגרון, וכעת הוא ישווה את שלושת שמות אלהים למוחין דקטנות שיורדים מן המוח אל מצרי הגרון. כמו הדינים והגבורות של הגזירות האלוקות, המוחין דקטנות זקוקים להמתקה ולרפואה.

וּנְמַתְקִין עַל-יְדֵי שְׁלֹשׁ הַיּוֹת, גִּימְטְרִיא חֲלָם.

[כב] הייחוד בין שם הוי' לשם אלהים הוא כתיבת שני האותיות במשולב, תוך הקדמת שם הוי', כדי ששם אלהים יומתק בתוכו: יאהוההים. דברי האר"י, ששלושת שמות אלהים נמתקים על-ידי שלושת שמות הוי', החולם, מתפרשים בתורה שלנו כהמתקת הדינים והגזירות על-

קעה

ליקוטי מוהר"ן חלק ב

וְאִזִּי אַחַר הַהִמְתַּקָּה - יִרְפָּא בְּצִירֵי, בְּחֵינֵת: "הַצָּרִי אֵין בְּגִלְעָד אִם רַפָּא אֵין שָׁם", הֵינּוּ בְּחֵינֵת רְפוּאוֹת, שְׁאֵחַר הַהִמְתַּקָּה שֶׁהוּא בְּחֵינֵת וְרַפָּא בְּחוּלָם, אִזִּי דִיְקָא יְכוּלִין לְהִתְרַפֵּאת עַל־יְדֵי רְפוּאוֹת, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת יִרְפָּא בְּצִירֵי כַּנ"ל:

ידי פדיון נפש. רבנו מלמד כאן בעצם שכדי לזכות להחלמה, הצעד הראשון הוא רפא – המתקת הדינים על־ידי החולם.

וְאִזִּי אַחַר הַהִמְתַּקָּה - יִרְפָּא בְּצִירֵי, בְּחֵינֵת (ירמיה ח כב): "הַצָּרִי אֵין בְּגִלְעָד אִם רַפָּא אֵין שָׁם", הֵינּוּ בְּחֵינֵת רְפוּאוֹת,

[כג] ירמיה הנביא זועק על הצרות שסבלו ישראל בגלל חטאייהם הרבים, והמחסור במנהיגים שיוכלו לפעול רפואה בכך ששייכו אותם אל ה'. בהקשר של התורה שלנו, רבנו מצטט פסוק זה כדי ללמד שניקוד הצירי שבמילה יִרְפָּא רומז לצָרִי, כלומר תרופה.

שְׁאֵחַר הַהִמְתַּקָּה שֶׁהוּא בְּחֵינֵת וְרַפָּא בְּחוּלָם, אִזִּי דִיְקָא יְכוּלִין לְהִתְרַפֵּאת עַל־יְדֵי רְפוּאוֹת, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת יִרְפָּא בְּצִירֵי כַּנ"ל:

[כד] בכך מסתיים פירושו העמוק של רבנו לפסוק "ורפא ירפא", המקור לכך שיש לרופאים רשות לרפא. "ורפא ירפא" – המציין פדיון נפש – מלמד שכדי שיתקיים תהליך של ריפוי, יִרְפָּא (צירי, צָרִי), צריך להופיע תחילה רַפָּא (חולם), המתקת הדינים והגבורות באמצעות החסדים, שפדיון הנפש מעורר.

בליקוטי־מוהר"ן ח"א קפ רבנו מדבר ביתר פירוט על הפדיון וכיצד יש לקיימו. מרכיב יסודי בפעולת הפדיון הוא שהכסף ינתן לצדיק. מה אם האדם איננו יכול למצוא צדיק גדול שיודע כיצד לפעול פדיון כראוי? ומה באשר להדרכת רבנו שכל אדם ייתן פדיון בערב ראש־השנה (שיחות־הר"ן ריד)? אפילו אדם איננו מרגיש כלל נתון לגזירה שמימית, ואיננו חש דינים קשים, עדיין מוטל עליו להביא פדיון בערב ראש־השנה. אך אם אין צדיק גדול בקרבתו, למי ייתן את הפדיון? אכן, ר' נתן כותב שאין בדורנו מי שיודע את סוד הפדיון. ואף־על־פי־כך יש באפשרותנו לעשות פדיון נפש גם בימינו אם ניתן את הכסף לאדם צדיק ונבקש מה' שיקבל פעולה זו כאילו הכסף ניתן לתוך ידיו של צדיק שיפעל את הפדיון כראוי. באשר לאדם המקבל את כסף הפדיון, ר' נתן כותב שעליו לקשר עצמו בתפילותיו לצדיקים שיודעים את סוד הפדיון, ולבקש מה' שיהיה זה כאילו הכסף ניתן לאחד מן הצדיקים הקדושים (ראה ליקוטי־תפילות ח"א קכג).